

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	17 Medi 2019
TEITL YR ADRODDIAD:	Adolygiad o Gynseiliau / Nodiadau Briffio i'w cymeradwyo gan y Pwyllgor Safonau: - Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig; - Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiad o'r Cofrestri ar gyfer Cynghorau Cymuned; a - Chylch Gorchwyl / Cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cael cymeradwyaeth y Pwyllgor Safonau i'r Cynseiliau / Nodiadau Briffio sydd ynghlwm
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwyys@ynysmon.gov.uk
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@anglesey.gov.uk 01248 752586

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r Pwyllgor Safonau yn cynhyrchu Cynseiliau / Nodiadau Briffio yn rheolaidd ar gyfer yr Aelodau, yn unol â'i benderfyniad i fod yn rhagweithiol ac mewn ymdrech i gynorthwyo aelodau i gydymffurfio â'u rhwymedigaethau / i roi cymorth iddynt.

Cyflwynir tair dogfen i'r Pwyllgor eu cymeradwyo.

2. NODYN BRIFFIO AR GANIATADAU ARBENNIG

- 2.1 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno y dylid adolygu'r Nodiadau Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau CSYM a Chynghorwyr Tref a Chymuned mewn perthynas â Chaniatadau Arbennig.
- 2.2 Cytunodd y Pwyllgor Safonau hefyd y dylid cael barn Ombwdsmon Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru (OGCC) ynglŷn â'r geiriad a ddefnyddir yng Nghaniatadau Arbennig. Dylid adlewyrchu ymateb yr Ombwdsmon yn y Nodyn Briffio diwygiedig. Caiff yr ymateb gan yr Ombwdsmon ei drafod o dan eitem 14 ar y Rhaglen.

2.3 Mae'r Nodyn Briffio gwreiddiol wedi'i ddiwygio yn unol â thrafodaethau'r Pwyllgor Safonau ac ymateb yr Ombwdsmon i ymholiadau. Mae'r ddogfen ddiwygiedig, gyda'r newidiadau wedi eu tracio, ar gyfer y Cyngorwyr Tref a Chymuned i'w gweld yn **Atodiad 1** ac ar gyfer y Cyngorwyr Sir i'w gweld yn **Atodiad 2**.

2.4 Gofynnir i'r Pwyllgor gymeradwyo'r dogfennau fel y cawsant eu diwygio ac i'r dogfennau hynny gael eu dosbarthu i'r Cyngorwyr Tref a Chymuned a'r Cyngorwyr Sir.

3. NODYN METHODOLEG AR YR ADOLYGIAD O'R COFRESTRY AR GYFER CYNGHORAU CYMUNED

3.1 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno y dylid adolygu'r Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiadau Cyngorau Tref a Chymuned yn wyneb y canfyddiadau a wnaed pan wnaeth aelodau'r Pwyllgor Safonau gynnal yr adolygiadau yn ystod Rhagfyr 2018 – Chwefror 2019.

3.2 Mae'r Nodyn Methodoleg a gafodd ei ddrafftio'n wreiddiol wedi cael ei ddiwygio yn unol â thrafodaethau'r Pwyllgor Safonau. Mae'r ddogfen ddiwygiedig, gyda'r newidiadau wedi eu tracio, i'w gweld yn **Atodiad 3** ac mae copi glân o'r fersiwn ddiwygiedig i'w gweld yn **Atodiad 4**.

3.3 Gofynnir i'r Pwyllgor gymeradwyo'r dogfennau fel y cawsant eu diwygio ac i'r dogfennau hynny gael eu defnyddio mewn unrhyw adolygiadau a gynhelir yn y dyfodol mewn Cyngorau Tref a Chymuned.

4. CYLCH GORCHWYL / CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR SAFONAU

4.1 Cyflwyniad

4.1.1 Cyfeirir at y Pwyllgor Safonau, fel un o bwyllgorau Cyngor Sir Ynys Môn, yng Nghyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Môn ym mharagraff 2.9.

4.1.2 Mae yna hefyd ddogfen gyfansoddiad / cylch gorchwyl llawn ar gyfer y Pwyllgor Safonau, nad yw'n ffurfio rhan o Gyfansoddiad y Cyngor ond ceir cyfeiriadau ati ynddo.

4.1.3 Mae'r manylder sydd wedi'i gynnwys ar gyfer y Pwyllgor Safonau ym mharagraff 2.9 Cyfansoddiad y Cyngor Sir yn gyfyngedig.

4.1.4 Mae'r ddogfen cylch gorchwyl wedi'i bwriadu fel dogfen fanylach, sy'n cynnig gwybodaeth fwy ymarferol. Fel mae'r ddogfen yn awgrymu, "Bwriedir iddi fod yn 'ddogfen waith' sydd yn ymgorffori manylion mewn perthynas â gweithrediadau'r Pwyllgor Safonau a'r dogfennau a gynhyrchwyd ganddo i gynorthwyo aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod a Chynghorwyr Tref a Chymuned."

4.2 Dogfennaeth

4.2.1 Cyfansoddiad CSYM

- 4.2.1.1 Yn **Atodiad 5** mae copi wedi'i farcio o Baragraff 2.9 o Gyfansoddiad cyfredol CSYM.
- 4.2.1.2 Y mymryn lleiaf o newidiadau a fwriedir a chânt eu hawgrymu fel bod y ddogfen yn fwy clir / yn cadarnhau'r gofynion deddfwriaethol.
- 4.2.1.3 Mae'n rhaid cael penderfyniad gan y Cyngor llawn i wneud newidiadau i'r Cyfansoddiad, oni bai bod y newid yn dod o dan bwerau dirprwyedig y Swyddog Monitro. Daw'r newidiadau arfaethedig, fel maent wedi eu marcio, o dan y ddirprwyaeth honno felly ni fydd angen penderfyniad gan y Cyngor llawn.
- 4.2.1.4 Cyflwynir y newidiadau arfaethedig i'r Pwyllgor Safonau i bwrpas ymgynghori.

4.2.2 Cylch Gorchwyl

- 4.2.2.1 Yn **Atodiad 6** mae copi wedi'i farcio o Gylch Gorchwyl cyfredol y Pwyllgor Safonau.
- 4.2.2.2 Nid yw'r ddogfen hon yn rhan o Gyfansoddiad y Cyngor ac felly nid oes angen penderfyniad gan y Cyngor. Dogfen fewnol yw hi (er hynny, cyfeirir ati yng Nghyfansoddiad y Cyngor llawn) a chan ei bod yn cynnwys manylion am sut mae'r Pwyllgor safonau yn gweithio, caiff y Pwyllgor Safonau ei hun wneud unrhyw newidiadau iddi.
- 4.2.2.3 Mae'r newidiadau a wneir i'r ddogfen hon yn helaeth, gan fod hon yn cael ei gweld fel dogfen fyw, ac mai ei bwriad yw bod yn ganllaw ymarferol. Maent yn cynnwys adran ychwanegol ar "ganiatadau arbennig" ac adran a fydd yn rhestr 'gyfeirio sydyn' o'r dogfennau a ddarperir gan y Pwyllgor Safonau i aelodau yn y Cyngor Sir a/neu'r Cynghorau Tref/Cymuned.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Bod y Pwyllgor Safonau yn

- 5.1.1 nodi cynnwys yr adroddiad hwn;
- 5.1.2 cadarnhau ei fod yn cytuno â'r newidiadau i'r Nodiadau Briffio ar Ganiatadau Arbennig fel y dangosir yn **Atodiad 1** ac **Atodiad 2**;
- 5.1.3 cadarnhau ei fod yn cytuno i **Atodiad 1** gael ei anfon i'r Cynghorau Tref a Chymuned gyda chais fod y Clercod yn ei ddwyn i sylw'r aelodau, ac i **Atodiad 2** gael ei ddosbarthu i aelodau etholedig a chyfetholedig CSYM ac i'r ddogfen ddiwygiedig gael ei huwch-lwytho i'r system fewnrwyd yn unol â hynny;
- 5.1.4 cadarnhau ei fod yn cytuno â'r newidiadau i'r Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiad o'r Cofrestri fel y dangosir yn **Atodiad 3**;

- 5.1.5 cadarnhau ei fod yn cytuno i'r Nodyn Methodoleg diwygiedig yn **Atodiad 4** gael ei ddefnyddio mewn unrhyw adolygiadau a gynhelir yn y dyfodol yn y Cynghorau Tref a Chymuned;
- 5.1.6 cadarnhau ei fod yn cytuno â mabwysiadu Cyfansoddiad Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn gyda'r newidiadau sydd wedi eu nodi yn **Atodiad 5**; ac
- 5.1.7 yn mabwysiadu'r Cylch Gorchwyl gyda'r newidiadau sydd wedi eu nodi yn **Atodiad 6** ac yn cyhoeddi'r Cylch Gorchwyl ar wefan y Cyngor.

Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned yn Ynys Môn

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Gynghorwyr neu Glercod unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn:

Lynn Ball – lbxcs@ynysmon.gov.uk

Yn unol â'u Cod Ymddygiad, ni chaniateir i unrhyw Gynghorydd gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi ymlaen llaw gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Rhesymau dros roi caniatâd arbennig

Mae'r rhesymau dros roi caniatâd arbennig yn statudol ac ~~fe'u rhestrir isod:-~~
wedi eu cynnwys yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 (Atodiad 1) fel y'i diwygiwyd gan Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Dwiygio) 2016 (Atodiad 2).

Gellir rhoi caniatâd arbennig ar un neu fwy o'r seiliau canlynol:-

1. os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; (sail (a) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

2. (sail Cymraeg a Saesneg (b)) – DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

3. (sail Cymraeg a Saesneg (c)) - DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

4. os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; (sail (ch) Cymraeg a sail (d) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

5. os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; (sail (d) Cymraeg a sail (e) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

6. os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (sail (dd) Cymraeg a sail (f) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

7. (sail Cymraeg (e) a Saesneg (g)) - DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Formatted: Indent: Left: 0 cm

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

8. os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; (sail (f) Cymraeg a sail (h) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

Formatted: Font: 12 pt

9. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; (sail (ff) Cymraeg a sail (i) Saesneg yn y ddeddfwriaeth); - neu

Formatted: Font: 12 pt

10. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. (sail (g) Cymraeg a sail (j) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

Formatted: Font: 12 pt

[Rhaid i'r Pwyllgor Safonau adolygu caniatâd ar y sail yma ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad rhoddir y Caniatâd Arbennig].

Formatted: No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0 cm

1. Ni fyddai o leiaf hanner y Cynghorwyr perthnasol (y Cyngor Cymuned / Pwyllgor o'r Cyngor Cymuned) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;
2. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;
3. Mae diddordeb y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;
4. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;
5. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];
6. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad y Cynghorydd sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor Cymuned a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu
- 7.1. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu gais torfol ar gyfer mwy nag un Cynghorydd.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwysu'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Mater i ddisgresiwn y Pwyllgor Safonau yw a ddylid rhoi caniatâd ai peidio. Bydd y Pwyllgor Safonau'n egluro ei resymau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i glychredeg. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan y Cynghorydd hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er bod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Mewn cyfarfodydd ffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod/bod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Cynghorydd:

- (i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a
- (ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor Cymuned.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:
 - 1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
 - 2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
 - 3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
 - 4. llofnod y Cynghorydd.

(b) Mewn cyfarfodydd anffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar mewn cyfarfodydd anffurfiol, rhaid i'r Cynghorydd hwnnw/honno:

- (i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a
- (ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

(c) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'w Gyngor Cymuned, mae'n rhaid i'r Cynghorydd gynnwys manylion am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

Troednodyn/Diffiniadau

- * Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.
- ** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Cynghorwyr ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Gynghorwyr ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

**CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN
GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED**

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswilt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); ○ pleidleisio; ○ <u>cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati;</u> ○ arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda:
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	Dyddiad:

Commented [MWY1]: Penderfyniad p/s 13.03.2019

- * Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cyngorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gyngorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cyngorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cyngorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cyngorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cyngorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cyngorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifonedig o rod-di caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cyngorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd y Cyngorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo;

Commented [MWY2]: Dileu arall-eiriad a chynnwys geiriad y ddeddf

Formatted: Font: 12 pt

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; (sail Saesneg (a))

(b) (sail Saesneg (b)) – DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

(c) (sail Saesneg (c))- DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; (sail Saesneg (d))

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; (sail Saesneg (e))

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (sail Saesneg (f))

(e) (sail Saesneg (g)) - DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; (sail Saesneg (h))

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; (sail Saesneg (i)) - neu

(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. (sail Saesneg (j)).

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: _____
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cyngorydd [] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cyngorydd:

- ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
 - siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
 - siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
 - aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
 - pleidleisio;
 - os yw'n berthnasol, bydd hyn yn cynnwys cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrrff allanol ac ati
- arall

Formatted: Font: 12 pt

Commented [MWY3]: PENDERFYNIAD P/S 13.03.2019

Formatted: Font: (Default) Arial, 12 pt

Formatted: Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Mae gan y Cyngorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cyngorydd yn siarad yn eu cylch] NEU

[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig: _____

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

OFFERYNNAU STATUDOL

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

2001 No. 2279 (W. 169)

LLYWODRAETH LEOL,
CYMRULOCAL GOVERNMENT ,
WALESRheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001

NODYN ESBONIADOL

EXPLANATORY NOTE

*(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)**(This note does not form part of the Regulations)*

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholedig pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

2001 No. 2279 (W. 169)

LLYWODRAETH LEOL,
CYMRULOCAL GOVERNMENT,
WALESRheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001

Wedi'u gwneud

21 Mehefin 2001

Made

21st June 2001

Yn dod i rym

28 Gorffennaf 2001

Coming into force

28th July 2001

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(a).

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(a).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

(3) In these Regulations -

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig;

"interest" ("*buddiant*") means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

"member" ("*aelod*") includes a co-opted member;

ystyr "buddiant" ("*interest*") yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

ystyr "corff gwirfoddol" ("*voluntary organisation*") yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

"the Act" ("*y Ddeddf*") means the Local Government Act 2000; and

acystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

"voluntary organisation" ("*corff gwirfoddol*") means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(a).

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(a).

21 Mehefin 2001

21st June 2001

D. Elis-Thomas

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

**LLYWODRAETH LEOL,
CYMRU**

**Rheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001**

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

**LOCAL GOVERNMENT,
WALES**

**The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001**

©© Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery
Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr
Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

£2.00

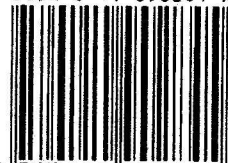
W/321/07/01

ON

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited
under the authority and superintendence of Carol Tullo,
Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of
Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

Status: This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(1) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

“ystyr “cyd-bwyllgor” (“*joint committee*”) yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o’r Ddeddf;”;

“ystyr “is-bwyllgor adran 54A” (“*section 54A sub-committee*”) yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o’r Ddeddf;”;

“ystyr “is-bwyllgor cymunedol” (“*community sub-committee*”) yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o’r Ddeddf;”;

“ystyr “pwyllgor safonau” (“*standards committee*”) yw—

- (a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;
- (b) cyd-bwyllgor;
- (c) is-bwyllgor adran 54A; neu
- (d) is-bwyllgor cymunedol;”.

(3) Yn rheoliad 2—

- (a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer “neu”;
- (b) ym mharagraff (ff), yn lle’r geiriau sy’n dilyn “ei godi” rhodder “; neu”;
- (c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

“(g) os yw’n ymddangos i’r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad.”

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

“Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o’r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy’n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o’r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i’r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai’r gollyngiad barhau i gael effaith.

(1) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydysyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

- (a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;
- (b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac
- (c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

- (a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a
- (b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Aelodau

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Aelodau unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro.

Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Ni chaniateir i unrhyw Aelod gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Cynhwysir yr wybodaeth hon ym [mharagraff 14 y Cod](#)

Y Sail dros roi caniatâd arbennig

Mae'r seiliau dros rhoi caniatâd arbennig wedi eu cynnwys yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 (**Atodiad 1**) fel y'i diwygiwyd gan Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Dwiygio) 2016 (**Atodiad 2**).

Gellir rhoi caniatâd arbennig ar un neu fwy o'r seiliau y sail ganlynol canlynol :-

1. os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y diwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; (sail (a) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth)

2. os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys; (sail (b) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

[dylid cynnwys yr Arweinydd yn y Pwyllgor Gwaith wrth gyfrifo'r gyfran]

3. yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio; (sail (c) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

4. os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; (sail (ch) Cymraeg a sail (d) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

5. os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; (sail (d) Cymraeg a sail (e) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);

Formatted: Font: Bold

Formatted: Font: Not Bold

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Indent: Left: 0 cm

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

6. os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (*sail (dd) Cymraeg a sail (f) Saesneg yn y ddeddfwriaeth*);

Formatted: Font: 12 pt

7. os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol; (*sail (e) Cymraeg a sail (g) Saesneg yn y ddeddfwriaeth*);

Formatted: Font: 12 pt

8. os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; (*sail (f) Cymraeg a sail (h) Saesneg yn y ddeddfwriaeth*);

Formatted: Font: 12 pt

9. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; (*sail (ff) Cymraeg a sail (i) Saesneg yn y ddeddfwriaeth*); - neu

Formatted: Font: 12 pt

10. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad; (*sail (g) Cymraeg a sail (j) Saesneg yn y ddeddfwriaeth*);

Formatted: Font: 12 pt

[Rhaid i'r Pwyllgor Safonau adolygu caniatâd ar y sail yma ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad rhoddir y Caniatâd Arbennig].

Formatted: No bullets or numbering

Commented [MWY1]: Ddeddf ddim yn son am anabledd – Canllaw ombwdsmon sy'n cynnwys popeth "highlighted"

Formatted: Font: (Default) Arial, 12 pt

Formatted: Indent: Left: 0 cm

1. Ni fyddai o leiaf hanner yr Aelodau perthnasol (Cyngor/Pwyllgor) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

Formatted: Font: Italic

2. Byddai diffyg cyfranogiad gan Aelodau yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol;

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

3. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

4. Mae diddordeb yr Aelod sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

5. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd yr Aelod sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

6. Mae'r diddordeb yn un y dylid ei gofrestru ond ddim yn un ariannol a bydd y penderfyniad yn cael ei ystyried gan bwyllgor sgriwtini;

Formatted: Header, Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

7.

8. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Aelod sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Aelod sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

9. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad yr Aelod sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

Commented [MWY2]: "anallu gael ei godi" h.y. Anallu I gymryd rhan? Neu anabledd? Wedi drafftio fel mai'r cyntaf sydd addas.

10. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod sy'n Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

~~anodd iddynt adael yr ystafell/siambwr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.~~

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i'r Pwyllgor Safonau ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu dorfod ar gyfer mwy nag un Aelod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Gwneir penderfyniad i roi caniatâd arbennig yn ôl doethineb y Pwyllgor Safonau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gyhoeddi. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdrol.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan yr Aelod hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er gwaethaf ei ddiddordeb/ei diddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Cyfarfodydd:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Aelod:

- (i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a
- (ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:
 - 1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
 - 2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
 - 3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
 - 4. llofnod yr Aelod.

(b) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'r Cyngor, mae'n rhaid i'r Aelod gynnwys gwybodaeth am y caniatâd

arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

(c) Sylwadau Llafar:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar i'r Cyngor bydd rhaid i'r aelod hwnnw/honno:

- (i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a
- (ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

Troednodyn/Diffiniadau

- * Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.
- ** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Aelodau ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Aelodau ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

**CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R
CYNGOR SIR**

Enw'r Aelod:	
Manylion Cyswllt yr Aelod:	
Ward:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater; - o siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau; - o siarad yng nghyfarydodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; - o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); - o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; - o <u>cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati;</u> - o arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda: _____ _____
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	Ydy / Nac Ydy
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	Dyddiad:

Commented [MWY3]: Penderfyniad p/s 13.03.2019

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

- (a) ~~Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;~~
- (b) ~~Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;~~
- (c) ~~Byddai anallu Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;~~
- (d) ~~Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;~~
- (e) ~~Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;~~
- (f) ~~Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;~~
- (g) ~~Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgrwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;~~
- (h) ~~Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;~~
- (i) ~~Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o rod-di caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Cenedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anallu; neu~~
- (j) ~~Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.~~

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; (sail Saesneg (a))

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys; (sail Saesneg (b))

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio; (sail Saesneg (c))

Commented [MWY4]: Dileu arall-eiriad a chynnwys geiriad union y ddeddfwriaeth

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: No bullets or numbering

(ch)os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; (sail Saesneg (d))

(d)os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; (sail Saesneg (e))

(dd)os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (sail Saesneg (f))

(e)os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol; (sail Saesneg (g))

(f)os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; (sail Saesneg (h))

(ff)os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; (sail Saesneg (i)) - neu

(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. (sail Saesneg (j)).

CYNGOR SIR YNYS MÔN

**PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG
GAN AELOD O'R CYNGOR SIR**

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cyngorydd [] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cyngorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
- o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- o os yw'n berthnasol, bydd hyn yn cynnwys cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrrff allanol ac ati;
- o arall - _____

Commented [MWY5]: Penderfyniad P/S 13.03.2019

Mae gan y Cyngorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cyngorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cyngorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cyngorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cyngorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig: _____

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

OFFERYNNAU STATUDOL

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

2001 No. 2279 (W. 169)

LLYWODRAETH LEOL,
CYMRULOCAL GOVERNMENT ,
WALESRheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001

NODYN ESBONIADOL

EXPLANATORY NOTE

*(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)**(This note does not form part of the Regulations)*

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholedig pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

**LLYWODRAETH LEOL,
CYMRU**

**Rheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001**

Wedi'u gwneud

21 Mehefin 2001

Yn dod i rym

28 Gorffennaf 2001

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(a).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" ("*interest*") yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" ("*voluntary organisation*") yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

**LOCAL GOVERNMENT,
WALES**

**The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001**

Made

21st June 2001

Coming into force

28th July 2001

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(a).

**Name, commencement, application and
interpretation**

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" ("*buddiant*") means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" ("*aelod*") includes a co-opted member;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" ("*y Ddeddf*") means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" ("*corff gwirfoddol*") means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 p. 22.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(a).

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(a).

21 Mehefin 2001

21st June 2001

D. Elis-Thomas

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

**LLYWODRAETH LEOL,
CYMRU**

**Rheoliadau Pwyllgorau Safonau
(Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru)
2001**

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

**LOCAL GOVERNMENT,
WALES**

**The Standards Committees (Grant
of Dispensations) (Wales)
Regulations 2001**

©© Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery
Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr
Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

£2.00

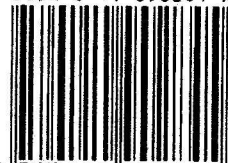
W/321/07/01

ON

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited
under the authority and superintendence of Carol Tullo,
Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of
Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

Status: This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

**Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau
Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau
ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016**

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(1) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

“ystyr “cyd-bwyllgor” (“*joint committee*”) yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o’r Ddeddf;”;

“ystyr “is-bwyllgor adran 54A” (“*section 54A sub-committee*”) yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o’r Ddeddf;”;

“ystyr “is-bwyllgor cymunedol” (“*community sub-committee*”) yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o’r Ddeddf;”;

“ystyr “pwyllgor safonau” (“*standards committee*”) yw—

- (a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;
- (b) cyd-bwyllgor;
- (c) is-bwyllgor adran 54A; neu
- (d) is-bwyllgor cymunedol;”.

(3) Yn rheoliad 2—

- (a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer “neu”;
- (b) ym mharagraff (ff), yn lle’r geiriau sy’n dilyn “ei godi” rhodder “; neu”;
- (c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

“(g) os yw’n ymddangos i’r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad.”

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

“Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o’r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy’n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o’r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i’r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai’r gollyngiad barhau i gael effaith.

(1) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydysyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

- (a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;
- (b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac
- (c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

- (a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a
- (b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

**Y PWYLLGOR SAFONAU: ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU
CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED -
NODYN CYNGOR AR FETHODOLEG (Medi 2018 Ebrill 2019)**

Gofynnwyd i chi gynnal adolygiad o Ggofrestrau Ddiddordebau'r Ccynghorwyr Tref a Cchymuned. Cynhyrchwyd y nodyn hwn er mwyn eich cynorthwyo yn y broses honno trwy fanylu ar y dogfennau y mae angen eu hadolygu, y math o wybodaeth y bydd angen i chi ei chasglu trwy edrych ar y dogfennau hynny a'r dull ar gyfer adrodd ar eich canfyddiadau.

A. DOGFENNAU I'W HADOLYGU

Dyma'r dogfennau y mae angen eu hadolygu yn ystod yr ymarfer hwn ers, fel ar 4^{ydd} Mai 2017 ('y dyddiad perthnasol'): -

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y Ggofrestr o Ddiddordebau, ond yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys ~~(a) Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol (a ddylai gadarnhau'r datganiad o ddiddordeb a wnaed) a (b) y ffurflenni Datgan Diddordeb (a gwblhawyd gan bob aelod yn dilyn datganiad llafar o ddiddordebau personol ac / neu ragfarnus yn y cyfarfod).~~
- ~~(a) Cofnodion Cyfarfodydd:~~
- ~~Dylech adolygu Agenda a Chofnodion cyfarfodydd y Cyngor a'i is-bwyllgorau.~~

(b) Ffurflenni Datgan Diddordeb mewn Cyfarfodydd:

- Dyma'r ffurflenni papur a lenwir gan bob cynghorydd Aelod sy'n datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus, am y tro cyntaf, mewn eitem a drafodwyd mewn cyfarfod.

(b) Datganiadau ynghylch unrhyw newid i ddiddordebau sydd wedi eu cofrestru

Dyma'r cadarnhad ysgrifenedig a roddir gan gynghorydd o fewn 28 diwrnod i pryd wnaeth eu diddordeb personol/ rhagfarnol cofrestredig newid.

Dylid ystyried y Gofrestr yn erbyn yr hyn sy'n cael ei nodi o fewn cofnodion cyfarfodydd y cyngor.

2. Cofnodion Cyfarfodydd:

- Dylech adolygu rhaglen/agenda a chofnodion cyfarfodydd y cyngor a'i is-bwyllgorau o fewn cyd-destun y datganiadau a wneir yn 1 uchod.

3. Cod Ymddygiad

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Indent: Left: 1.25 cm, Hanging: 0.65 cm, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Tab after: 1.27 cm + Indent at: 1.27 cm, Border: Left: (No border)

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.77 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Indent: Left: 3.77 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Outline numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Tab after: 1.27 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Font: Bold

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

- Copi o Ggod Yymddygiad y Ccyngor Tref-/Cymuned ar gyfer ei aelodau.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

3. 4. Rhestr o enwau'r holl Ggyngorwyr Tref-/Cymuned ers y dyddiad perthnasol

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

4. 5. Copi o ffurflen derbyn swydd pob aelod cyfredol o'r Ccyngor Tref-/Cymuned, sy'n cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r Ccod Yymddygiad

Formatted: Indent: Left: 1.25 cm, No bullets or numbering

- Disgwylir i'r Ccyngorwyr fod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r Ccod Yymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017; mae hyn yn ofynnol waeth p'un a oedd yr aelod yn cael ei ail-ethol ai peidio ac a gynhaliwyd etholiad ar gyfer y Ccyngor Tref-/Cymuned hwnnw ai peidio.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

6. Cofnod o Hyfforddiant Aelodau

5.

- Nid oes gofyniad statudol i gadw Ccofnod Hhyfforddiant, ond ym marn y Pwyllgor Safonau, mae hynny'n arfer dda.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Not Bold

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, ... + Start at: 6 + Alignment: Left + Aligned at: 2.54 cm + Indent at: 3.17 cm

6. 7. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

Formatted: Indent: Left: 1.27 cm, No bullets or numbering

- Cyflogir Cclercod gan y Ccyngorau Tref-/Cymuned ac nid yw cylch gorchwyl rôl y Pwyllgor Safonau yn berthnasol iddynt. Fodd bynnag, Cclercod yw'r swyddogion priodol o fewn y Ccyngorau Tref-/Cymuned ac o brofiad y mae'r Pwyllgor Safonau yn teimlo y bydd mae Cclerc sydd wedi'i hyfforddi a chanddo/chanddi'r adnoddau priodol o gymorth i'r Ccyngor yn ei gyfanrwydd oherwydd bydd yn meddu ar y gallu i gynghori'r cynghorwraelodau, y tu mewn a'r tu allan i'r cyfarfodydd, ar faterion yn cynnwys y Ccod Yymddygiad.

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

7. 8. Gwefan Cyngor Tref / Cymuned

- Ers Mai 2015, mae gofyniad statudol ar y Ccyngorau Tref a Cchymuned i gael gwefannau ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol ar y gwefannau hyn. [Trafodir manylion y gofynion hyn ymhellach yn adran B.7 isod.]

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

8. 9. Protocol Datrasiad Lleol

- Ystyrir ei bod yn arfer dda i Ggyngorau Tref-/Cymuned fabwysiadu Pprotocol Ddatrasiad Hlleol.

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

- Mae Pprotocol Eenghreiffiol wedi cael ei ddrafftio gan Un Llais Cymru a'i gylchredeg ganddynt i'r Ccyngorau Tref-/Cymuned.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

B. BETH SYDD ANGEN EI ADOLYGU?

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Mae'r gofynion ar gyfer Ecynghorau Tref a Cchymuned yn wahanol i Eggynghorwyr yn CSYM.

- Nid oes raid cael Ecofrestr Ssefydlog h.y. cofrestru cyflogaeth / busnes / tir / aelodaeth o gyrff allanol ac ati ymlaen llaw; ac nid oes angen ychwaith am Egofrestr Aanrhegion a Lletygarwch.

- Yr hyn sy'n ofynnol i Eggynghorwyr Tref a Cchymuned yw datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus (gan gynnwys unrhyw rodd ac / neu letygarwch a dderbyniwyd os yw'n gysylltiedig â'r mater dan ystyriaeth) "yn y fan a'r lle" os, a phryd, y bydd mater yn codi. Yn ogystal, os bydd datganiad yn cael ei wneud am y tro cyntaf, mae dyletswydd o dan y cod ymddygiad i'r cynghorydd gadarnhau'r datganiad llafar hwnnw drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r clerc.

- Mae copi o Nodyn Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau Ecynghorau Tref a Cchymuned yn 20162019 wedi'i gynnwys fel Atodiad 1.

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y Egofrestr o Dddiddordebau, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/rhagfarnol a'u casglu mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r aelodau, yn ddigonol. Gellir ychwanegu unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig gan gynghorwyr dderbynnir er mwyn cadarnhau newid i'w diddordeb personol/rhagfarnol cofrestredig. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r gofrestr o ddiddordebau a ddatganwyd gan aelodau'r cyngor tref/cymuned. Os na fydd cynghorydd wedi gwneud unrhyw ddatganiad, yna ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y gofrestr yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys y ffurflenni Datgan Diddordeb a'r Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol.

- Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ar lafar, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r cynghorydd. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r gofrestr o ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y cyngor tref/cymuned. Cyfrifoldeb y Clerc fel swyddog priodol y Cyngor yw cynnal a chadw Cofrestr; ond cyfrifoldeb y Cynghorydd ei hun, yn unol â'r Côt Ymddygiad yw sicrhau bod y rheiny wedi'u cofnodi'n gywir.

- Beth bynnag yw fformat y Gofrestr Ddiddordebau,

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

→ Gwiriwch fod y **G**gofrestr ar gael gan y **E**cyngor **T**ref-/**E**cymuned i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol. [Mae hefyd yn ofynnol i'r **G**gofrestr gael ei chyhoeddi ar wefan y **E**cyngor **T**ref-/**E**cymuned; trafodir hyn ymhellach yn is-adran 7 isod.]

➤ **Ffurflenni Datgan Diddordebau mewn Cyfarfodydd:**

a. Nid oes unrhyw un fformat ar gyfer y **F**furflen **D**atgan **D**diddordebau a ddefnyddir i gadarnhau datganiad o diddordeb personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu a wneir **am y tro cyntaf** ar lafar mewn cyfarfod. Mae'r **F**furflen **D**atganiad a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm fel **Atodiad 2** ac mae'n cynnwys yr holl feysydd gofynnol.

a.

→ Gwiriwch fod y ffurflen a ddefnyddir gan y **E**cyngor **T**ref-/**E**cymuned yn foddhaol.

→ A ydych chi'n dymuno awgrymu unrhyw newidiadau i'r ffurflen ar gyfer datgan diddordebau mewn cyfarfodydd er mwyn cynorthwyo **E**cynghorwyr yn y **E**cyngorau **T**ref-/**E**cymuned neu i wella eglurder a / neu dryloywder i'r cyhoedd?

b. Yn gyffredinol, ac fel mater o egwyddor, dylai'r ffurflenni datganiad papur fod yn hunan-esboniadol er mwyn i'r cyhoedd ddeall y diddordeb a sut y mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda, y cysylltiad â'r eitem honno, ac a yw'r diddordeb yn ddiddordeb personol neu'n ddiddordeb personol a rhagfarnus gan olygu y bu'n rhaid i'r **E**cyngorydd adael y cyfarfod o ganlyniad i ddiddordeb personol sydd hefyd yn rhagfarnus.

b.

→ Gwiriwch a gwblhawyd y ffurflen yn llawn ac mewn ffordd a fyddai'n gwneud synnwyr i unrhyw un sy'n ei darllen (h.y. aelodau'r cyhoedd nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth neu arbenigedd penodol mewn perthynas â'r **E**cod **Y**ymddygiad a'i ofynion)?

→ A oes digon o wybodaeth ynghylch y diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar yr **A**agenda?

c. A oes unrhyw arwydd bod **E**cynghorwyr yn cael anhawster gwahaniaethu rhwng datgan diddordebau personol (lle y byddent yn cael caniatâd i aros yn y cyfarfod) a datgan diddordebau personol a rhagfarnus (lle mae'n rhaid iddynt adael cyfarfodydd)?
Neu a yw **E**cynghorwyr yn datgan buddiannau'n ddiangen a bod yn orofalus?

→ Ystyried, yn seiliedig ar y ffeithiau a ddatganwyd gan y **E**cyngorydd neu'r manylion a gynhwyswyd yn yr **A**agenda-/**A**droddiadau-/**E**cofnodion os

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0 cm

oedd y datganiad yn un personol neu'n un personol a rhagfarnus. A yw'ch barn chi'n debyg i'r hyn a fynegodd y Cynghorydd?

d. Yna bydd angen i chi groesgyfeirio'r wybodaeth a gynhwysir yn y Ffurflen Datgan Ddiddordebau gyda'r Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol. Wrth gwrs, yr unig ofyniad ydi bod cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer y tro cyntaf pan wnaethpwyd y datganiad ar lafar, ac felly ni fydd ffurflen ar gyfer pob tro bydd y cynghorydd yn gwneud datganiad ar lafar (er y dylai'r cofnodion gadarnhau pob datganiad llafar) (gweler isod am fwy o wybodaeth ynghylch gofynion y cofnodion).

e. Bydd diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r cyngor tref/cymuned.
d. —

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

➤ Cadarnhad ysgrifenedig gan gynghorwyr ynghylch newidiadau i'w diddordebau cofrestredig:

a. Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid i gynghorydd tref/cymuned gadarnhau'r newid yn ysgrifenedig efo clerc y cyngor tref/cymuned o fewn 28 diwrnod i pryd ddigwyddodd y newid.

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

➔ Gwiriwch os oes cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer diweddarau unrhyw newid i ddiddordeb personol / rhagfarnol.

➤ Cofnodion Cyfarfodydd:

a. Nid oes fformat penodol ar gyfer Aagendâu a Chofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn arfer dda cynnwys "Datganiadau o Ddiddordeb" fel eitem sefydlog ar bob un o Aagendâu'r Cyngor, fel ffordd o atgoffa aelodau o'u rhwymedigaeth.

➔ Gwiriwch fod yr Aagendaau yn cynnwys "Datganiadau o Ddiddordeb" fel eitem sefydlog ar yr agenda

b. ~~b.~~ Adolygu'r Cofnodion ar gyfer y cyfarfod lle gwnaed y datganiad am y tro cyntaf i ganfod a yw'r Cofnodion hynny'n cadarnhau'r wybodaeth a gynhwysir ar y Ffurflen Datgan Ddiddordeb.

Pan fo datganiad o ddiddordeb personol/rhagfarnol yn cael ei wneud gan gynghorydd ar lafar mewn cyfarfod, dylai'r datganiad llafar gael ei gofnodi

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

yn y cofnodion (er nad oes ffurflen datgan diddordeb wedi ei chwblhau oherwydd fod y diddordeb eisoes wedi ei gofrestru).

→ Gwiriwch bod y Cofnodion, dan yr eitem sefydlog “dDatganiadau o Ddiddordeb” yn cadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb,
- enw'r aelod a wnaeth y datganiad llafar,
- yr eitem ar yr agenda y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a
- p'un a oedd y datganiad a wnaed yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu;
- ac os oedd yn un a oedd yn rhagfarnu, bod yr Aaelod wedi gadael y cyfarfod ar gyfer yr eitem honno.

c. Ar ben hynny, o dan yr eitem fusnes ei hun, byddai'n arfer dda i'r

Cofnodion gadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb a chan bwy,
- p'un a oedd y diddordeb yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu,
- manylion y diddordeb personol / rhagfarnus, ac
- os oedd yn un rhagfarnus, bod yr aelod yn gadael yr ystafell gyfarfod.

d. d → Ystyriwch y diddordebau sydd wedi eu “cofrestru” gan y cynghorwyr (gwiriwch y gofrestr a'r wybodaeth sydd wedi ei chynnwys ar y ffurflenni datgan diddordeb) ac wedyn ystyriwch ambell eitem ar agenda gwahanol gyfarfodydd – a ddylai cynghorydd fod yn datgan diddordeb mewn mater penodol?

→ Mae'n arfer dda i gofnodion cyfarfodydd gynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb sy'n cael ei nodi) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb (sy'n cael ei ddatgan ar lafar) ei gofrestru yn y gofrestr o ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

(e) → A oes unrhyw enghreifftiau lle mae Ccynghorwyr wedi datgan diddordebau mewn cyfarfodydd am y tro cyntaf ond wedi anghofio cwblhau'r ffurflen datganiad o ddiddordeb mewn cyfarfodydd?

→ A oes unrhyw enghreifftiau lle mae Ccynghorwyr wedi cwblhau datgan diddordebau ar y Fffurflen Ddatgan Ddiddordeb ar gyfer cadarnhau diddordeb gafodd ei ddatgan ar lafar mewn cyfarfod ond bod y datganiad ar lafar wybodaeth honno ddim wedi cael ei chadarnhau grybwyll yng Nghofnodion y cyfarfod o'r Ccyngor?

Arall:

Mae sawl cyngor tref/cymuned lle mae'r cynghorwyr yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

ysgrifenedig. Yn yr amgylchiadau yma, mae'r gofrestr wedi ei ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff, fel arfer, eu cadw yn nhrefn eu dyddiad.

2. Cod Ymddygiad

a. Ers 1 Ebrill 2016, mae'n ofynnol i bob **Cyngor Tref** a **Cymuned** fabwysiadu **Cod Ymddygiad** yn unol â Chod Ymddygiad Enghreifftiol a gyflwynwyd dan y ddeddfwriaeth honno.

a.

→ Gwiriwch fod y **Cyngor Tref** / **Cymuned** wedi mabwysiadu **cod ymddygiad sy'n cydymffurfio efo'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol**.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

b. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu fwy o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol, a rhaid anfon copi o'r **Cod** at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (**OGCC**).

b.

→ Gwiriwch fod y **Cyngor Tref** / **Cymuned** wedi dweud wrth yr **OGCC Ombwdsmon** ac wedi cwrdd â'r gofynion hysbysebu o ran mabwysiadu'r **Cod**.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

c. Yn ei nodyn cyngor dyddiedig Mawrth 2017 (yn dilyn adolygiad o sampl o'r **Cyngorau Tref** a **Cymuned** yn ystod Hydref a Gaeaf 2016/2017) gofynnodd y Pwyllgor Safonau i'r **Cyngorau Tref** a **Cymuned** sicrhau bod y **Cod Ymddygiad** a'r Nodyn Briffio diweddaedig ar y gofynion statudol ar gyfer aelodau **Cyngorau Tref** a **Cymuned** ar ddatgan diddordebau personol (**cyfeirir atynt yn y Nodyn Methodoleg hwn fel Atodiad 1**) yn cael eu ddwyn at sylw eu haelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017.

→ Gwiriwch fod y **Cyngor Tref** / **Cymuned** wedi cydymffurfio â'r gofyniad hwn trwy adolygu'r **Cofnodion** ar gyfer y cyfarfod perthnasol.

3. Rhestr o enwau'r holl **Cyngorwyr Tref** / **Cymuned** ers y dyddiad perthnasol

4. Copi o'r ffurflen o derbyn swydd gan bob aelod cyfredol o'r **Cyngor Tref** / **Cymuned**, a oedd yn cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r **Cod Ymddygiad**

a. Mae angen i bob **Cyngorwyr Tref** / **Cymuned** lofnodi ffurflen derbyn swydd ac ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r **Cod Ymddygiad**.

→ Gwiriwch y rhestr o enwau'r **Cyngorwyr Tref** / **Cymuned** (dogfen 3) yn erbyn y ffurflenni derbyn swydd a dderbyniwyd (dogfennau 4).

→ A yw pob aelod wedi lofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017?

- A yw'r ymrwymiad wedi'i lofnodi gan y **E**cynghorydd gerbron tyst (y ceir manylion am ei statws yn adran 83 (3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972)?_Y clerc, fel swyddog priodol y **E**cyngor, fel arfer yw'r tyst a ddefnyddir ac mae hyn yn cydymffurfio â'r gofynion.

5. Cofnodion Hyfforddiant Aelodau

- a. → A yw'r **E**cynghorwyr wedi cael hyfforddiant ar y **E**cod **Y**ymddygiad?
- b. → A yw **E**cynghorwyr yn mynychu hyfforddiant pan gynigir ef?

6. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

- a. → A yw'r **E**clerc wedi mynychu hyfforddiant?
- b. → Sut talwyd am yr hyfforddiant hwn? A oedd wedi'i gynnwys yn swm y praesept, fel yr awgrymwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfathrebiad â'r **E**cynghorau **T**ref a **E**chymuned ym mis Tachwedd 2017?

7. Gwefannau

- a. Mae Canllawiau Statudol wedi cael eu cyhoeddi i helpu **E**cynghorau **T**ref a **E**chymuned o ran cyflawni eu rhwymedigaeth i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael yn electronig (**Atodiad 3**).
- b. Gwiriwch:
- A oes gan y **E**cyngor **T**ref/-**E**cymuned wefan?
- Os nad oes, gofynnwch a yw'r **E**cyngor **T**ref/-**E**cymuned wedi ymgeisio am grant i'w wario ar sefydlu gwefan newydd?
- A yw hysbysiadau a phapurau'n cael eu cyhoeddi'n electronig ar y wefan?
- A yw'r **E**gofrestr o **D**diddordebau yn cael ei chyhoeddi'n electronig ar y wefan?
- A oes yna wybodaeth gyswllt ar gyfer y **E**cyngor **T**ref/-**E**cymuned (ac os yw'n wahanol, y **E**clerc) ar y wefan, gan gynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost?
- A yw cyfeiriad e-bost y **E**cyngor yn gyfeiriad e-bost generig (yn hytrach na chyfeiriad e-bost personol)?
- A yw'r wefan yn cynnwys gwybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, gwybodaeth am y modd y gellir

cysylltu â hwy, cysylltiad â phlaidd (os o gwbl) ac unrhyw swydd sydd ganddynt neu bwyllgor y maent yn aelod ohono yn y **C**cyngor ?

→ A yw hysbysiadau cyhoeddus, gan gynnwys hysbysiadau ynghylch cyfarfodydd, yn cael eu cyhoeddi'n electronig?

→ A yw cofnodion y cyfarfodydd ac unrhyw ddogfennau y cyfeirir atynt yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'r cyfrifon blynyddol wedi eu harchwilio ar gyfer y **C**cyngor **T**ref-/ **C**cymuned yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'n bosibl gwahaniaethu rhwng y rhai sy'n aelodau cyfetholedig a'r rhai sy'n aelodau etholedig? Mae'r canllawiau statudol yn cynghori y dylid gwneud hyn er budd tryloywder.

8. Protocol Datrysiad Lleol

a. → A yw'r **C**cyngor **T**ref-/**C**cymuned wedi mabwysiadu **p**Protocol **D**datriysiad **L**leol?

b. → Ai'r **P**protocol a fabwysiadwyd gan Un Llais Cymru yw'r un a fabwysiadwyd gan y **C**cyngor **T**ref-/**C**cymuned?

C. ADRODD EICH CANFYDDIADAU

1. Awgrymir eich bod yn adrodd ar eich canfyddiadau ar ffurf tabl a chanddo'r penawdau canlynol:

ADOLYGWYR	CYNGOR TREF / CYMUNED	COFRESTR O DDIDDORDEBAU PERSONOL	MABWYSIADU'R COD YMDDYGIAD	FFURFLEN DERBYN SWYDD / YMGYMERIAD STATUDOL GAN GYNGHORWYR UNIGOL	HYFFORDDIANT AELODAU	HYFFORDDIANT Y CLERC	GWEFAN	PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

2. Y wybodaeth a fydd yn cael ei chynnwys o dan bob pennawd fydd yr 'atebion' i'r cwestiynau hynny a ofynnwyd yn B uchod, tra'n ystyried y dogfennau y cyfeirir atynt yn A uchod.
3. Gallwch gynnwys unrhyw wybodaeth / sylwadau pellach na chawsant eu crybwyll neu eu cyfeirio atynt yn y Nodyn Ymgynghorol hwn. Paratowyd y Nodyn hwn fel canllaw yn unig ac nid yw wedi'i ddylunio i gyfyngu ar y modd y byddwch yn cynnal yr Aadolygiad ond wrth gwrs, rhaid cadw gylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau mewn golwg.

Paratowyd gan y Swyddog Monitro

~~Medi 2018~~Awst 2019

NODYN BRIFFIO AR GYFER CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED **Datgan Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu gan Aelodau**

Atodiadau:

Atodiad 1: Cod Ymddygiad Enghreifftiol

Atodiad 2: Canllawiau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Atodiad 3: Ffurflen Ddatganiad mewn Cyfarfodydd CSYM

Atodiad 4: Cyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru ym mis Awst 2015

A. Cefndir

Daeth Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016 i rym ar 1^{af} Ebrill 2016. Crëwyd Cod Ymddygiad diwygiedig ar yr adeg honno ynghyd â'r gofyniad i bob Cyngor Tref a Chymuned fabwysiadu'r Cod newydd. Mae copi o'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol ynghlwm yn **Atodiad 1**. Dylai Cynghorwyr sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eu Cyngor Tref neu Gymuned eu hunain.

Mae gofynion mewn perthynas â datgelu diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu yn y Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Nod y Nodyn Briffio hwn yw crynhoi'r gofynion hynny cyn belled ag y maent yn effeithio ar Gynghorwyr Tref a Chymuned.

B. Pa bryd y mae'r Cod yn berthnasol?

Mae'r Cod Ymddygiad yn berthnasol

- pryd bynnag y bydd aelod yn gweithredu yn ei gapasiti swyddogol, gan gynnwys pryd bynnag y mae aelodau'n ymgymryd â busnes ar ran y cyngor neu'n gweithredu, yn honni eu bod yn gweithredu, neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu yn eu capasiti swyddogol fel aelod o neu fel cynrychiolydd o Gyngor Tref/Cymuned; neu
- ar unrhyw adeg, os yw aelodau'n ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn ymddygiad sy'n dwyn anfri ar eu swydd neu'r cyngor neu os ydynt yn ceisio defnyddio eu swydd i gael mantais neu i osgoi anfantais iddyn nhw eu hunain neu unrhyw berson arall neu os ydynt yn camdefnyddio adnoddau'r awdurdod.

Mae'r penawdau cyffredinol o dan y Cod yn cynnwys:

- Cydraddoldeb
- Trin eraill gyda pharch ac ystyriaeth
- Bwlio ac aflonyddu
- Peryglu didueddrwydd swyddogion yr awdurdod
- Datgelu gwybodaeth gyfrinachol
- Atal mynediad at wybodaeth
- Dwyn anfri
- Adrodd am ddigwyddiadau o dorri'r Cod
- Cwynion blinderus

- Cydweithredu ag ymchwiliadau
- Defnyddio eich swydd yn amhriodol
- Adnoddau'r awdurdod
- Defnyddio adnoddau at ddibenion priodol yn unig
- Dod i benderfyniadau'n wrthrychol
- Ystyried y cyngor a roddir i chi a rhoi rhesymau
- Treuliau
- Rhoddion a lletygarwch

Am ragor o wybodaeth ar yr elfennau hyn o'r Cod, cynghorir aelodau i ddarllen y Cod Ymddygiad yn **Atodiad 1** a Chanllawiau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar "Y Cod ymddygiad i aelodau Cynghorau Tref a Chymuned yng Nghymru" (dyddiedig Gorffennaf 2016) yn **Atodiad 2**. Petai gan yr aelodau unrhyw ymholiadau, dylent eu codi gyda eu Clercod yn y lle cyntaf.

Nid yw'r nodyn briffio hwn ond yn ystyried y gofynion mewn perthynas â datgan diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu – sydd wedi'u cynnwys yn Rhan 3 a 4 y Cod (paragraffau 10 – 17).

DIDDORDEBAU PERSONOL

Beth yw diddordebau personol?

Mae diddordeb personol yn bodoli os oes gan Aelod, neu gyswllt personol agos* ag Aelod, gysylltiad â'r mater sy'n cael ei drafod.

Mae angen i Aelodau ofyn iddyn nhw eu hunain, mewn perthynas â'r holl fusnes maent yn ymgymryd ag ef fel Cynghorwyr Tref/Cymuned:

A. A yw'r mater yn ymwneud â, neu'n debygol o effeithio ar, unrhyw un o'r materion a restrir ym mharagraff 10(2)(a) y Cod Ymddygiad

NEU

B. Allai penderfyniad ar y mater sy'n cael ei drafod gael ei ystyried yn rhesymol fel un sy'n effeithio – i raddau mwy helaeth nag ar bobl eraill yn ardal y Dref/Cymuned, y materion a restrir ym mharagraff 10(2)(c):

Os mai 'ydi' yw'r ateb i unrhyw un o'r categorïau yn A neu B uchod, yna mae diddordeb personol yn bodoli.

*** Pwy sy'n gysylltiad personol agos?**

Nid oes diffiniad ond mae'r Ombwdsmon yn cynnig y cyngor / enghraifft ganlynol a allai gynorthwyo i ddeall y gwahaniaeth:

Os ydych chi'n aelod o'r un clwb golff â rhywun, nid yw hynny'n golygu bod gennych gysylltiad personol agos â nhw, ond os yw'r unigolyn hwnnw yn bartner golff rheolaidd i chi, mae gennych gysylltiad personol agos â nhw.

DATGAN DIDDORDEBAU PERSONOL

(1) DATGANIADAU MEWN CYFARFODYDD:-

Mae'n rhaid i aelod ddatgan eu diddordeb ar lafar bob tro mae'n berthnasol i drafodaeth, hyd yn oed os yw'r diddordeb yn un sydd wedi'i ddatgan o'r blaen mewn cyfarfodydd cynharach. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol waeth a yw'r cyfarfod yn ffurfiol neu'n anffurfiol.

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb personol **am y tro cyntaf**, mae'n rhaid i'r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o'r diddordeb i'r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.

Mae'n rhaid i'r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy'n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae'r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod.

Clercod: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestrriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

Mae'n rhaid i Aelod ddatgan unrhyw ddiddordeb personol perthnasol mewn unrhyw sylwadau ysgrifenedig y byddant yn eu gwneud y tu allan i gyfarfodydd.

Os bydd Aelod yn gwneud sylwadau ar lafar y tu allan i bwyllgor ffurfiol, mae hefyd angen iddynt ddatgan y diddordeb ar lafar a'i gadarnhau'n ysgrifenedig i'r Clerc o fewn 14 diwrnod i'r cyfarfod.

Clercod: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach.

(2) RHODDION A LLETYGARWCH

Os bydd Aelod yn derbyn rhodd neu letygarwch yn ei rôl fel Aelod, mae'n rhaid iddo ef/hi ddatgan y rhodd / lletygarwch hwnnw o fewn 28 diwrnod o'i dderbyn; cyhyd â bod y gwerth/gwerth a amcangyfrifir yn uwch na'r gwerth y manylwyd arno mewn penderfyniad gan eich Cyngor Tref/Cymuned.

Argymhellir hefyd y dylid datgan rhodd/lletygarwch a gofrestrwyd os yw'n berthnasol i fater sy'n cael ei drafod mewn cyfarfod. Gallai fod yn ddiddordeb personol o dan ddarpariaeth y Cod.

DIDDORDEBAU SY'N RHAGFARNU

Beth yw diddordeb sy'n rhagfarnu?

Bob tro y bydd Aelod yn penderfynu bod ganddynt ddiddordeb personol yn y mater dan sylw, mae'n rhaid iddynt hefyd weithredu'r prawf isod:

A fyddai aelod o'r cyhoedd, a oedd yn gwybod y ffeithiau perthnasol, yn meddwl yn rhesymol bod y diddordeb personol mor arwyddocaol fel y byddai'n debygol o effeithio'n andwyol ar allu'r Aelod i roi barn ar y mater er lles y cyhoedd.

Os mai “na” yw’r ateb, yna dim ond diddordeb personol sydd gan yr Aelod a chaiff gymryd rhan lawn yn y drafodaeth/bleidlais; ar yr amod ei fod wedi datgan y diddordeb personol. Mae hyn yn golygu nad yw’r diddordeb mor arwyddocaol nes ei fod yn eithrio’r aelod ond mae ei ddatgan yn gwarchod unpwygrwydd y penderfyniad drwy sicrhau tryloywder.

Fodd bynnag os mai’r ateb i’r cwestiwn (mewn teip tywyll uchod) yw “byddai”, mae angen i’r Aelod ystyried a yw’r mater yn dod o dan unrhyw un o’r eitemau eithriedig a restrir ym mharagraff [12\(2\)\(b\) y Cod Ymddygiad](#).

- Os yw un o’r eithriadau’n berthnasol, nid ystyrir bod gan yr Aelod ddiddordeb sy’n rhagfarnu. Bydd yr angen i ddatgan diddordeb personol yn parhau i fod yn berthnasol ac fe ddylai’r Aelod nodi pa eithriad maent yn dibynnu arno.
- Os nad yw’r un eithriad yn berthnasol, mae gan yr Aelod ddiddordeb personol a diddordeb sy’n rhagfarnu ac ni ddylai gymryd rhan.

DATGAN DIDDORDEBAU SY’N RHAGFARNU

CYFARFODYDD:-

Mae’n rhaid i Aelod ddatgelu, pob tro y caiff y mater ei drafod, fod ganddo/ganddi ddiddordeb sy’n rhagfarnu, hyd yn oed os yw’r diddordeb yn un sydd wedi’i ddatgan o’r blaen mewn cyfarfodydd cynharach.

Os yw aelodau o’r cyhoedd yn cael mynychu’r un cyfarfod i wneud sylwadau ar lafar, gall yr Aelod wneud sylwadau ysgrifenedig neu lafar, ond mae’n rhaid i’r Aelod adael y cyfarfod wedyn cyn y cynhelir unrhyw drafodaeth; hyd yn oed os yw aelodau’r cyhoedd yn cael aros.

Os nad yw’n gyfarfod cyhoeddus, ar ôl datgelu’r diddordeb sy’n rhagfarnu, mae’n rhaid i’r Aelod adael yr ystafell tra bydd y mater yn cael ei drafod. Nid yw aros yn yr ystafell, na symud i ran arall o’r ystafell, yn opsiwn a byddai hynny’n torri’r cod.

Enghraifft:-

Gwelwyd fod aelod o Gyngor Cymuned wedi torri’r Cod am fethu â datgan diddordeb personol a diddordeb sy’n rhagfarnu mewn cyfarfod a oedd yn ystyried cais am fferm wynt ar dir cyfagos i fferm yr oedd hi’n gyd-berchennog arni. Roedd Cytundeb Opsiwn yn bodoli ar gyfer datblygu ffordd i’r fferm wynt ar draws tir yr Aelod; nid oedd wedi’i ddatgan ar y Gofrestr Gyffredinol (fe ddylai fod wedi) ac ni chafodd ei ddatgelu gan yr Aelod yn y cyfarfod. Arhosodd yr Aelod yn y cyfarfod (er i Aelod arall ddatgan diddordeb a gadael yr ystafell), ac fe gymerodd ran yn y bleidlais (gan atal ei phleidlais). Cafodd yr Aelod ei gwahardd am 3 mis. *[Cyngor Cymuned Llanfihangel ar Arth – APW/002/2014-015/CT]*

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb sy’n rhagfarnu **am y tro cyntaf**, mae’n rhaid i’r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o’r diddordeb i’r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.

Mae’n rhaid i’r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy’n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae’r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod;
- Cadarnhad ei fod ef / hi wedi gadael yr ystafell gyfarfod ac na wnaeth gymryd rhan yn y mater.

Clercod: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestrriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

Clercod: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach

SYLWADAU YSGRIFENEDIG A LLAFAR:-

Ni ddylai Aelodau geisio dylanwadu'r busnes y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo ac ni ddylent fod yn rhan o unrhyw drafodaethau ar y mater, oni bai bod y Pwyllgor Safonau wedi rhoddi caniatâd arbennig.

COFRESTR O DDIDDERDEBAU:

Nid oes unrhyw ofyniad i Aelodau Cynghorau Tref/Cymuned gwblhau cofrestr sefydlog o ddiddordebau h.y. cyn-gofrestru cyflogaeth/busnes/daliadau tir/aelodaeth o gyrff allanol ac ati. Dyletswydd yr Aelodau Tref/Cymuned yw datgan diddordeb "yn y fan a'r lle" os a phryd mae'n codi mewn cyfarfod. [Mae hyn yn wahanol i'r gofyniad ar gyfer Cynghorwyr Sir. Mae rhai Cynghorau Tref/Cymuned wedi gofyn i'w haelodau ddarparu gwybodaeth o'r fath; gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.]

Mae gofyn i Aelodau Tref/Cymuned gofrestru diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu yng Nghofrestr y Cyngor Tref/Cymuned "fel a phryd" maent yn codi trwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc **ar yr achlysur cyntaf** pan wneir y datganiad llafar.

Mae **Atodiad 4** yn cynnwys darn o gyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru mewn perthynas â diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu, ac yn arbennig, y gofynion o ran cyn-gofrestru diddordebau.

Bydd diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi'i ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r Cyngor Tref/Cymuned.

- Er enghraifft – Gan gofio'r etholiadau ym mis Mai 2017, petai mater wedi cael ei drafod ym mis Ionawr 2017 a bod Cynghorydd wedi gwneud datganiad llafar mewn cyfarfod ac wedi cadarnhau'r datganiad hwnnw yn ysgrifenedig ar y pryd, petai'r mater yn codi ei ben eto ym mis Awst 2018, byddai angen i'r Cynghorydd ddatgan ar lafar A chofrestru ei ddiddordeb eto (gan iddo wneud y datganiad blaenorol cyn yr etholiad).

Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol/diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid eu cadarnhau'n ysgrifenedig o fewn 28 diwrnod i pryd digwyddodd y newid.

- Er enghraifft, os oedd aelod wedi datgan diddordeb sy'n rhagfarnu o'r blaen oherwydd bod cais am ganiatâd cynllunio ar yr eiddo drws nesaf iddo yn cael ei drafod, petai'r aelod yn gwerthu ac yn symud allan o'r tŷ hwnnw, dylai'r aelod roi gwybod yn ysgrifenedig i'r Clerc ei fod wedi gwerthu a symud tŷ ac felly nad yw'r diddordeb a gofrestrwyd o'r blaen yn berthnasol mwyach.

Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r

aelod. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r Gofrestr o Ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r Clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y Cyngor Tref/Cymuned.

Nid oes fformat rhagnodedig ar gyfer y Gofrestr, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu a'u casglu ynghyd mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r Aelodau, yn ddigonol. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r Gofrestr o Ddiddordebau a ddatganwyd gan Aelodau'r Cyngor Tref/Cymuned. Os yw Aelod heb wneud unrhyw ddatganiad, ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y Gofrestr.

Mae'n rhaid i Glercod sicrhau, mewn perthynas â'r Gofrestr:

- ei bod ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol, ac yn electronig ar wefan y Cyngor.
- bod unrhyw ddatganiadau newydd yn cael eu hychwanegu at y Gofrestr cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl pob cyfarfod
- y caiff ei diweddarau gydag unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig a dderbyniwyd gan Aelodau yn rhoi manylion y diddordeb cofrestredig nad yw'n berthnasol mwyach.

Mae'n rhaid i Glercod hefyd gofnodi datganiadau llafar a wneir mewn cyfarfodydd yn y cofnodion, a sicrhau bod y cofnodion hynny'n cael eu cyhoeddi, unwaith y maent wedi'u cymeradwyo. Efallai y byddai'n arfer da cynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb a nodwyd yn y cofnodion) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb, sy'n cael ei ddatgan ar lafar, ei gofrestru yn y Gofrestr o Ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

Mae sawl Cyngor Tref/Cymuned lle mae'r Aelodau yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad ysgrifenedig, yn unol ag arferion y Cyngor. Yn yr amgylchiadau hynny, mae'r Gofrestr wedi'i ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff eu cadw yn nhrefn eu dyddiad fel arfer. Mae'r arferiad hwn yn mynd tu hwnt i ofynion y Cod ond mae'n sicrhau tryloywder a chysondeb rhwng gwybodaeth am ddatganiadau mewn Cofnodion a'r datganiadau sydd yn y Gofrestr. Fel gyda chyn-gofrestru rhai diddordebau penodol, gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.

Cyhoeddwyd gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn
Mawrth 2019

Enw'r Aelod:
Enw'r Cyfarfod:
Dyddiad y Cyfarfod:
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl):

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw:

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw:

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

☐ **Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ac fe gymerais ran yn yr eitem **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ond rwyf wedi cael caniatâd arbennig.

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu NEU sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd:

Llofnod.....

Dyddiad Llofnodi.....

DYLID RHOI'R FFURFLEN HON AR ÔL EI CHWBLHAU I AELOD O STAFF Y GWASANAETHAU PWYLLGOR YN YSTOD, NEU'N UNION AR ÔL, Y CYFARFOD.

Canllawiau Statudol

Mynediad i Wybodaeth am Gyngorau Cymuned a Thref

Mai 2015

ISBN digidol 978 1 4734 3399 1

© Hawlfraint y Goron 2015

WG25090

CANLLAW LLYWODRAETH CYMRU

GWYBODAETH AM GYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Statws a Chymhwyso

Mae'r canllaw hwn yn berthnasol i Gyngorau Cymuned a Thref yng Nghymru. Fe'i cyhoeddir, yn rhannol o dan adran 55(1) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan adran 55(1) y Ddeddf mae'n ddyletswydd statudol ar Gyngorau Cymuned a Thref i ystyried y canllaw hwn.

Mae'r canllaw hefyd yn berthnasol i'r ddarpariaeth yn y Ddeddf sy'n ymwneud â hysbysiadau cyhoeddus, cyfarfodydd a thrafodion y cyngorau a chofrestrau o fuddiannau aelodau.

Cefndir

1. Cafodd Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, y cyfeirir ati fel "y Ddeddf" yn y canllaw hwn, Gydsyniad Brenhinol ar 30 Gorffennaf 2013. Prif bwrpas y Ddeddf oedd diwygio cyfansoddiad a swyddogaethau'r hyn a elwir bellach yn Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru. Fodd bynnag, cyflwynodd y Ddeddf amrywiaeth o ddarpariaethau eraill sy'n gysylltiedig â llywodraeth leol.

2. Mae adrannau 55 i 58 o'r Ddeddf yn ymwneud â mynediad at wybodaeth, ac yn fwyaf penodol, fynediad at wybodaeth am Gyngorau Cymuned. (At ddibenion y canllaw hwn, mae unrhyw gyfeiriad at Gyngor neu Gyngorau Cymuned yn cynnwys unrhyw Gyngor Cymuned, Tref neu Ddinas sy'n gwasanaethu cymuned neu gymuned wedi'i grwpio ac a gafodd ei sefydlu yn unol â Rhan II o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ("Deddf 1972").

3. I grynhoi, mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gyngorau Cymuned gael gwefannau; i gyhoeddi hysbysiadau a phapurau'n electronig; ac i gyhoeddi eu cofrestr o fuddiannau'r aelodau yn electronig (y rhai a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000).

Gwefannau Cyngorau Cymuned – Adran 55

4. Mae Adran 55 o Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gyngorau Cymuned gyhoeddi gwybodaeth yn electronig am sut i gysylltu â hwy ac, os yw'n wahanol, sut i gysylltu â'r clerc. Mae'r wybodaeth a ddylai fod

ar gael yn electronig yn cynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost.

5. Yn ogystal â hyn, mae'n rhaid i'r cyngor gyhoeddi'n electronig wybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, manylion am sut i gysylltu â hwy, eu hymlyniad gwleidyddol (os o gwbl) ac unrhyw swydd a ddelir ganddynt neu bwyllgor y maent yn perthyn iddo o fewn y cyngor. Os yw'r gymuned dan sylw wedi'i rhannu'n wardiau cymunedol, rhaid dangos y ward y mae pob aelod yn ei chynrychioli.

6. Rhaid i'r Cyngor Cymuned hefyd gyhoeddi cofnodion electronig o'i gyfarfodydd ac, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, ddogfennau y cyfeirir atynt yn y cyfarfodydd hynny. Mae'n rhaid iddynt hefyd gyhoeddi eu cyfrifon archwiledig blynyddol yn electronig. Yn y ddau achos hyn, mae'n ofynnol i gynghorau gyhoeddi deunydd a gynhyrchwyd ar ôl y dyddiad pan ddaeth adran 55 i rym yn unig.

Nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi unrhyw wybodaeth y maent yn cael eu hatal rhag ei datgelu gan unrhyw ddeddfwriaeth arall.

7. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Adran 55, mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned roi sylw i'r canllaw hwn.

Canllaw ynglyn Gwefannau Cynghorau Cymuned

8. Penderfyniad i bob Cyngor Cymuned unigol yw a fyddant yn gweithredu eu gwefan annibynnol eu hunain, neu a fyddant yn penderfynu cysylltu â Chynghorau Cymuned eraill yn eu hardal, neu â'r prif gyngor, neu ag unrhyw gorff arall sy'n hapus i gynnal eu safle. Fodd bynnag, mae'n ofynnol bod y gwefannau'n cael eu diweddarau'n rheolaidd a bod y cyhoedd yn gallu cael gafael ar yr wybodaeth a ddisgrifir uchod.

9. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu gwella cysylltiadau'r cyhoedd â llywodraeth leol yn gyffredinol a Chynghorau Cymuned yn benodol. Rydym yn teimlo ei bod yn angenrheidiol bod modd cysylltu'n electronig â phob awdurdod lleol a'u bod wedi cyhoeddi gwybodaeth ar y we. Byddai trigolion lleol yn disgwyl cael y cyfleuster hwn yn yr oes hon.

10. Mae gan y rhan fwyaf o'r Cynghorau Cymuned yng Nghymru bresenoldeb ar-lein ac maent yn cyhoeddi gwybodaeth yn electronig eisoes. Mae Cynghorau Cymuned yn cael eu hannog i ofyn am gymorth

gan Un Llais Cymru, eu Prif Gyngor neu ffynonellau dibynadwy eraill os oes angen er mwyn datblygu eu presenoldeb ar y we.

11. O dan adran 55, mae'n rhaid i'r Cyngor gyhoeddi'n electronig ei rif ffôn, ei gyfeiriad post ac e-bost ar y wefan. Mae'n rhaid cael yr wybodaeth hefyd ar gyfer clerc y Cyngor os yw'n wahanol i fanylion cysylltu â'r Cyngor. Byddai hefyd o fantais cael cyfeiriad e-bost cyffredinol at ddefnydd aelodau ac o bosibl Cadeirydd y cyngor. Mewn rhai achosion, bydd gan y Cyngor Cymuned ei swyddfeydd ei hun, neu bydd yn rhannu swyddfeydd, a byddai'n briodol cael rhif ffôn, cyfeiriad post ac e-bost y rhain hefyd. Ond bydd disgwyl i'r cynghorau gael trefniadau yn eu lle i ddarllen ac ymateb i negeseuon yn rheolaidd.

12. Nid yw'n orfodol i aelodau unigol gael cyfeiriadau e-bost. Mewn Prif Gyngor byddai hyn yn ddisgwyliedig oherwydd gall y Cyngor ei hun fel arfer roi cyfeiriadau e-bost ar wefan y Cyngor. Fodd bynnag, mae'n rhaid rhestru enwau'r aelodau a rhaid bod manylion ar-lein am sut i gysylltu â hwy. Bydd rhai cynghorau'n dymuno rhoi ffotograffau o bob aelod ar eu gwefan ond mae hyn yn benderfyniad iddynt hwy.

13. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol cyhoeddi ymlyniad gwleidyddol aelodau'r cynghorau. Mae rhai Cynghorau Cymuned yn dewis peidio â gwneud hynny ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae hawl gan y cyhoedd i wybod beth yw argyhoeddiad gwleidyddol y rhai sydd mewn swydd etholedig, neu a ydynt yn annibynnol o unrhyw grŵp. Mae'n annerbyniol i aelod gelu ei ymlyniad gwleidyddol.

14. Os yw'r Cyngor Cymuned wedi'i rannu'n wardiau cymunedol, rhaid cyhoeddi'r ward y mae'r aelod yn ei chynrychioli. Os yw'n dal swydd o ryw fath yn y cyngor neu os yw'n perthyn i un o bwyllgorau'r cyngor, rhaid i hynny gael ei gyhoeddi ar y wefan.

15. Dylai aelodau cyfetholedig gael eu cofnodi er budd tryloywder i'w gwahaniaethu oddi wrth aelodau etholedig.

16. Mae paragraffau 4 i 6 uchod yn disgrifio'r dogfennau sydd angen eu rhoi ar y wefan. Dylai Cynghorau ddatblygu gweithdrefnau ar gyfer cadw eu gwefan mewn trefn, gan gadw archif o ddogfennau'r gorffennol am gyfnod rhesymol, ond bod modd cael gafael arnynt yn hawdd o'r dudalen flaen.

17. Os oes gan y Cyngor Gynllun Iaith Gymraeg a'i arfer o dan y Cynllun Iaith Gymraeg yw i gynhyrchu deunydd yn ddwyieithog, yna mae hynny'n berthnasol yr un fath i ddeunydd sy'n cael ei gynhyrchu yn electronig.

18. Dylai darpariaethau y Ddeddf cael ei hystyried yn amlinellu'r gofynion sylfaenol. Bydd llawer o gynghorau yn awyddus i roi llawer mwy o wybodaeth na hyn ar eu tudalennau gwe ac yn cael eu hannog i wneud hynny. Bydd angen i gynghorau roi sylw i'r Côt Ymarfer a Argymhellir ar gyfer Cyhoeddusrwydd Awdurdodau Lleol wrth ystyried pa mor briodol yw hyn y maent yn dymuno eu cyhoeddi.

<http://wales.gov.uk/topics/improvingservices/publicationsevents/publications/local-authority-publicity-wales/?lang=cy>

19. Byddem yn disgwyl Cynghorau Cymuned i ystyried anghenion cymunedol gan gynnwys iaith, cyfathrebu a hygyrchedd. Mae gwefan Diverse Cymru yn rhoi arweiniad pellach.

<http://www.diversecymru.org.uk>

20. Dylai pob Cynghorau Cymuned a Thref gofrestru gyda'r wefan ganlynol, os hoffech Band Eang uwch gyflym gael eu hystyried yn eich cymuned leol.

<http://btsf-wales-uat.lbi.co.uk/home?lang=alt>

21. O dan ddeddfwriaeth bresennol mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned osod unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu ragor o fannau amlwg yn eu hardal, ac mewn unrhyw fan arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

Gwybodaeth am gyfarfodydd a thrafodion

22. O dan ddeddfwriaeth mewn bodolaeth, mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned i bostio unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu fwy amlwg lle yn eu hardal, ac yn unrhyw le arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

23. Mae deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned i roi rhybudd o gyfarfodydd y Cyngor sydd ar ddod dri diwrnod clir cyn y cyfarfod cael ei gynnal drwy arddangos hysbysiad mewn lle amlwg yn y gymuned. Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar gyfer hysbysiadau o'r fath i gael ei gyhoeddi yn electronig. Rhaid gwneud hyn dri diwrnod clir cyn y cyfarfod. Mae gofyniad i gyhoeddi yn electronig, cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol, unrhyw ddogfennau sy'n ymwneud â'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod

hefyd. Nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r dogfennau yn ymwneud â busnes sydd, ym marn y Cyngor, yn debygol i'w drafod yn breifat neu lle byddai datgelu dogfennau o'r fath yn groes i unrhyw ddeddfwriaeth arall.

24.O dan Atodlen 12 i Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 mae'n bosibl i gyfarfod cymunedol cael ei alw ar unrhyw adeg gan grŵp o etholwyr llywodraeth leol cyfanswm o 10% o'r etholwyr llywodraeth leol ar gyfer y gymuned, neu 50 o'r etholwyr (os yw 10% yn fwy na 50 o etholwyr). Rhaid i'r rhai sy'n galw'r cyfarfod rhoi rhybudd i Gyngor Cymuned neu, os nad oes Cyngor Cymuned wedi'i sefydlu yn yr ardal, rhaid rhoi rhybudd i'r Prif Gyngor. O dan y darpariaethau newydd, gellir rhoi rhybudd i'r Cyngor Cymuned naill ai'n ysgrifenedig neu'n electronig. Lle mae'n cael ei roi ar ffurf electronig, rhaid i'r hysbysiad gydymffurfio â'r gofynion technegol a osodwyd gan y Prif Gyngor.

25. Mae'n rhaid i Gyngorau Cymuned a Prif Gyngorau ddarparu cyfleusterau ar gyfer hysbysiadau sydd i'w rhoi'n electronig a rhaid cyhoeddi hysbysiad cyhoeddus o'r cyfarfod cymunedol yn electronig yn ogystal â thrwy gyfryngau traddodiadol.

26.Yn olaf, mae'r Ddeddf yn cynnwys gofynion newydd sy'n ymwneud â chofrestru buddiannau aelodau. Adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn gofyn am Gyngor Cymuned (yn ogystal ag awdurdodau eraill) i gadw a chyhoeddi cofrestr o fuddiannau ariannol ac eraill aelodau fel a bennir yn y cod ymddygiad enghreifftiol (a ragnodir gan Orchymyn o dan adran 50 o'r Deddf 2000 *). Cyn cychwyn adran 58 o'r Ddeddf, mae'r gofrestr sydd ei angen i fod ar gael i'w harchwilio yn swyddfeydd y Cyngor ar bob adeg resymol. Mae Adran 58 o'r Ddeddf yn mynnu bod y gofrestr yn cael ei gyhoeddi ar ffurf electronig hefyd. Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn trosglwyddo'r cyfrifoldeb am sefydlu a chynnal cofrestr o fuddiannau gan swyddog monitro'r prif awdurdod i'r 'swyddog priodol' o bob Cyngor Cymuned. Y 'swyddog priodol' yw'r aelod o staff y Cyngor a ddynodwyd gan y Cyngor i'r diben hwn.

* Ar hyn o bryd, 'Y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Côd Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008'

Y PWYLLGOR SAFONAU: ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU **CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED -** **NODYN CYNGOR AR FETHODOLEG (Ebrill 2019)**

Gofynnwyd i chi gynnal adolygiad o gofrestrau diddordebau'r cyngorwyr tref a chymuned. Cynhyrchwyd y nodyn hwn er mwyn eich cynorthwyo yn y broses honno trwy fanylu ar y dogfennau y mae angen eu hadolygu, y math o wybodaeth y bydd angen i chi ei chasglu trwy edrych ar y dogfennau hynny a'r dull ar gyfer adrodd ar eich canfyddiadau.

A. DOGFENNAU I'W HADOLYGU

Dyma'r dogfennau y mae angen eu hadolygu yn ystod yr ymarfer hwn ers **4^{ydd} Mai 2017** ('y dyddiad perthnasol'):-

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

-

Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y gofrestr o ddiddordebau, ond yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys

(a) Ffurflenni Datgan Diddordeb mewn Cyfarfodydd:

- Dyma'r ffurflenni papur a lenwir gan bob cynghorydd sy'n datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus, am y tro cyntaf, mewn eitem a drafodwyd mewn cyfarfod.

(b) Datganiadau ynghylch unrhyw newid i ddiddordebau sydd wedi eu cofrestru

Dyma'r cadarnhad ysgrifenedig a roddir gan gynghorydd o fewn 28 diwrnod i pryd wnaeth eu diddordeb personol/ rhagfarnol cofrestredig newid.

Dylid ystyried y Gofrestr yn erbyn yr hyn sy'n cael ei nodi o fewn cofnodion cyfarfodydd y cyngor.

2. Cofnodion Cyfarfodydd:

- Dylech adolygu rhaglen/agenda a chofnodion cyfarfodydd y cyngor a'i isbwyllgorau o fewn cyd-destun y datganiadau a wneir yn **1** uchod.

3. Cod Ymddygiad

- Copi o god ymddygiad y cyngor tref/cymuned ar gyfer ei aelodau.

4. Rhestr o enwau'r holl gynghorwyr tref/cymuned ers y dyddiad perthnasol

5. Copi o ffurflen derbyn swydd pob aelod cyfredol o'r cyngor tref/cymuned, sy'n cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad

- Disgwylir i'r cynghorwyr fod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r cod ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017; mae hyn yn ofynnol waeth p'un a oedd yr aelod yn cael ei ail-ethol ai peidio ac a gynhaliwyd etholiad ar gyfer y cyngor tref/cymuned hwnnw ai peidio.

6. Cofnod o Hyfforddiant Aelodau

- Nid oes gofyniad statudol i gadw cofnod hyfforddiant, ond ym marn y Pwyllgor Safonau, mae hynny'n arfer dda.

7. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

- Cyflogir clercod gan y cyngorau tref/cymuned ac nid yw cylch gorchwyl rôl y Pwyllgor Safonau yn berthnasol iddynt. Fodd bynnag, clercod yw'r swyddogion priodol o fewn y cyngorau tref/cymuned ac o brofiad y Pwyllgor Safonau mae clerc sydd wedi'i hyfforddi a chanddo/chanddi'r adnoddau priodol o gymorth i'r cyngor yn ei gyfanrwydd oherwydd bydd yn meddu ar y gallu i gynghori'r cynghorwyr, y tu mewn a'r tu allan i'r cyfarfodydd, ar faterion yn cynnwys y cod ymddygiad.

8. Gwefan Cyngor Tref / Cymuned

- Ers Mai 2015, mae gofyniad statudol ar y cyngorau tref a chymuned i gael gwefannau ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol ar y gwefannau hyn. [Trafodir manylion y gofynion hyn ymhellach yn adran B.7 isod.]

9. Protocol Datrysiad Lleol

- Ystyrir ei bod yn arfer dda i gyngorau tref/cymuned fabwysiadu protocol datrysiad lleol.
- Mae protocol enghreifftiol wedi cael ei ddrafftio gan Un Llais Cymru a'i gylchredeg ganddynt i'r cyngorau tref/cymuned.

B. BETH SYDD ANGEN EI ADOLYGU?

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Mae'r gofynion ar gyfer cyngorau Tref a chymuned yn wahanol i gynghorwyr yn CSYM.

- Nid oes raid cael cofrestr sefydlog h.y. cofrestru cyflogaeth / busnes / tir / aelodaeth o gyrff allanol ac ati ymlaen llaw; ac nid oes angen ychwaith am gofrestr anrhegion a lletygarwch.
- Yr hyn sy'n ofynnol i gynghorwyr tref a chymuned yw datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus (gan gynnwys unrhyw rodd ac / neu letygarwch a dderbyniwyd os yw'n gysylltiedig â'r mater dan ystyriaeth) "yn y fan a'r lle" os, a phryd, y bydd mater yn codi. Yn ogystal, os bydd datganiad yn cael ei wneud am y tro cyntaf, mae dyletswydd o dan y cod ymddygiad i'r cynghorydd gadarnhau'r datganiad llafar hwnnw drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r clerc.
- Mae copi o Nodyn Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau cynghorau tref a chymuned yn 2019 wedi'i gynnwys fel **Atodiad 1**.
- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y gofrestr o ddiddordebau, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/rhagfarnol a'u casglu mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r aelodau, yn ddigonol. Gellir ychwanegu unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig gan gynghorwyr dderbynnir er mwyn cadarnhau newid i'w diddordeb personol/rhagfarnol cofrestredig. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r gofrestr o ddiddordebau a ddatganwyd gan aelodau'r cyngor tref/cymuned. Os na fydd cynghorydd wedi gwneud unrhyw ddatganiad, yna ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y gofrestr.
- Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ar lafar, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r cynghorydd. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r gofrestr o ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y cyngor tref/cymuned.
- Beth bynnag yw fformat y Gofrestr Ddiddordebau,
 - Gwiriwch fod y gofrestr ar gael gan y cyngor tref/cymuned i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol. [Mae hefyd yn ofynnol i'r gofrestr gael ei chyhoeddi ar wefan y cyngor tref/cymuned; trafodir hyn ymhellach yn is-adran 7 isod.]

➤ **Ffurflenni Datgan Diddordebau mewn Cyfarfodydd:**

- a. Nid oes unrhyw un fformat ar gyfer y ffurflen datgan diddordebau a ddefnyddir i gadarnhau datganiad o diddordeb personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu a wneir **am y tro cyntaf** ar lafar mewn

cyfarfod. Mae'r ffurflen datganiad a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm fel **Atodiad 2** ac mae'n cynnwys yr holl feysydd gofynnol.

→ Gwiriwch fod y ffurflen a ddefnyddir gan y cyngor tref/cymuned yn foddhaol.

→ A ydych chi'n dymuno awgrymu unrhyw newidiadau i'r ffurflen ar gyfer datgan diddordebau mewn cyfarfodydd er mwyn cynorthwyo cynghorwyr yn y cyngorau tref/cymuned neu i wella eglurder a / neu dryloywder i'r cyhoedd?

b. Yn gyffredinol, ac fel mater o egwyddor, dylai'r ffurflenni datganiad papur fod yn hunan-esboniadol er mwyn i'r cyhoedd ddeall y diddordeb a sut y mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda, y cysylltiad â'r eitem honno, ac a yw'r diddordeb yn ddiddordeb personol neu'n ddiddordeb personol a rhagfarnus gan olygu y bu'n rhaid i'r cynghorydd adael y cyfarfod o ganlyniad i ddiddordeb personol sydd hefyd yn rhagfarnus.

→ Gwiriwch a gwblhawyd y ffurflen yn llawn ac mewn ffordd a fyddai'n gwneud synnwyr i unrhyw un sy'n ei darllen (h.y. aelodau'r cyhoedd nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth neu arbenigedd penodol mewn perthynas â'r cod ymddygiad a'i ofynion)?

→ A oes digon o wybodaeth ynghylch y diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda?

c. A oes unrhyw arwydd bod cynghorwyr yn cael anhawster gwahaniaethu rhwng datgan diddordebau personol (lle y byddent yn cael caniatâd i aros yn y cyfarfod) a datgan diddordebau personol a rhagfarnus (lle mae'n rhaid iddynt adael cyfarfodydd)?
Neu a yw cynghorwyr yn datgan buddiannau'n ddiangen a bod yn or-ofalus?

→ Ystyried, yn seiliedig ar y ffeithiau a ddatganwyd gan y cynghorydd neu'r manylion a gynhwyswyd yn yr agenda/adroddiadau/cofnodion os oedd y datganiad yn un personol neu'n un personol a rhagfarnus. A yw'ch barn chi'n debyg i'r hyn a fynegodd y cynghorydd?

d. Yna bydd angen i chi groesgyfeirio'r wybodaeth a gynhwysir yn y ffurflen datgan diddordebau gyda'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol. Wrth gwrs, yr unig ofyniad ydi bod cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer y tro cyntaf pan wnaethpwyd y datganiad ar lafar, ac felly ni fydd ffurflen ar gyfer pob tro bydd y cynghorydd yn gwneud datganiad ar lafar (er y dylai'r cofnodion gadarnhau pob datganiad llafar) (*gweler isod am fwy o wybodaeth ynghylch gofynion y cofnodion*).

- e. Bydd diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r cyngor tref/cymuned.

➤ **Cadarnhad ysgrifenedig gan gynghorwyr ynghylch newidiadau i'w diddordebau cofrestredig:**

- a. Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid i gynghorydd tref/cymuned gadarnhau'r newid yn ysgrifenedig efo clerwr y cyngor tref/cymuned o fewn 28 diwrnod i pryd ddigwyddodd y newid.

→ Gwiriwch os oes cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer diweddaru unrhyw newid i ddiddordeb personol / rhagfarnol.

➤ **Cofnodion Cyfarfodydd:**

- a. Nid oes fformat penodol ar gyfer agendâu a chofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn arfer dda cynnwys datganiadau o ddiddordeb fel eitem sefydlog ar bob un o agendâu'r cyngor, fel ffordd o atgoffa aelodau o'u rhwymedigaeth.

→ Gwiriwch fod yr agendâu yn cynnwys datganiadau o ddiddordeb fel eitem sefydlog ar yr agenda

- b. Adolygu'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod lle gwnaed y datganiad am y tro cyntaf i ganfod a yw'r cofnodion hynny'n cadarnhau'r wybodaeth a gynhwysir ar y ffurflen datgan diddordeb.

Pan fo datganiad o ddiddordeb personol/rhagfarnol yn cael ei wneud gan gynghorydd ar lafar mewn cyfarfod, dylai'r datganiad llafar gael ei gofnodi yn y cofnodion (er nad oes ffurflen datgan diddordeb wedi ei chwblhau oherwydd fod y diddordeb eisoes wedi ei gofrestru).

→ Gwiriwch bod y cofnodion, dan yr eitem sefydlog datganiadau o ddiddordeb yn cadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb,
- enw'r aelod a wnaeth y datganiad llafar,
- yr eitem ar yr agenda y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a
- p'un a oedd y datganiad a wnaed yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu;
- ac os oedd yn un a oedd yn rhagfarnu, bod yr aelod wedi gadael y cyfarfod ar gyfer yr eitem honno.

- c. Ar ben hynny, o dan yr eitem fusnes ei hun, byddai'n arfer dda i'r cofnodion gadarnhau:
- y gwnaed datganiad o ddiddordeb a chan bwy,
 - p'un a oedd y diddordeb yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu,
 - manylion y diddordeb personol / rhagfarnus, ac
 - os oedd yn un rhagfarnus, bod yr aelod yn gadael yr ystafell gyfarfod.

- d. → Ystyriwch y diddordebau sydd wedi eu "cofrestru" gan y cynghorwyr (gwiriwch y gofrestr a'r wybodaeth sydd wedi ei chynnwys ar y ffurflenni datgan diddordeb) ac wedyn ystyriwch ambell eitem ar agenda gwahanol gyfarfodydd – a ddylai cynghorydd fod yn datgan diddordeb mewn mater penodol?

→ Mae'n arfer dda i gofnodion cyfarfodydd gynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb sy'n cael ei nodi) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb (sy'n cael ei ddatgan ar lafar) ei gofrestru yn y gofrestr o ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

(e) → A oes unrhyw enghreifftiau lle mae cynghorwyr wedi datgan diddordebau mewn cyfarfodydd am y tro cyntaf ond wedi anghofio cwblhau'r ffurflen datganiad o ddiddordeb mewn cyfarfodydd?

→ A oes unrhyw enghreifftiau lle mae cynghorwyr wedi cwblhau ffurflen fatgan diddordeb ar gyfer cadarnhau diddordeb gafodd ei ddatgan ar lafar mewn cyfarfod ond bod y datganiad ar lafar ddim wedi cael ei grybwyll yng nghofnodion y cyfarfod o'r cyngor?

Arall:

Mae sawl cyngor tref/cymuned lle mae'r cynghorwyr yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad ysgrifenedig. Yn yr amgylchiadau yma, mae'r gofrestr wedi ei ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff, fel arfer, eu cadw yn nhrefn eu dyddiad.

2. Cod Ymddygiad

- a. Ers 1 Ebrill 2016, mae'n ofynnol i bob cyngor tref a chymuned fabwysiadu cod ymddygiad yn unol â Chod Ymddygiad Enghreifftiol a gyflwynwyd dan y ddeddfwriaeth honno.

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi mabwysiadu cod ymddygiad sy'n cydymffurfio efo'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol .

- b. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu fwy o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol, a rhaid anfon copi o'r cod at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC).

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi dweud wrth yr OGCC ac wedi cwrdd â'r gofynion hysbysebu o ran mabwysiadu'r cod.

- c. Yn ei nodyn cyngor dyddiedig Mawrth 2017 (yn dilyn adolygiad o sampl o'r cyngorau tref a chymuned yn ystod Hydref a Gaeaf 2016/2017) gofynnodd y Pwyllgor Safonau i'r cyngorau tref a chymuned sicrhau bod y cod ymddygiad a'r Nodyn Briffio diwedddaredig ar y gofynion statudol ar gyfer aelodau cyngorau tref a chymuned ar ddatgan diddordebau personol yn cael eu dwyn at sylw eu haelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017.

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi cydymffurfio â'r gofyniad hwn trwy adolygu'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol.

3. Rhestr o enwau'r holl gynghorwyr tref/cymuned ers y dyddiad perthnasol

4. Copi o'r ffurflen o derbyn swydd gan bob aelod cyfredol o'r cyngor tref/cymuned, a oedd yn cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad

- a. Mae angen i bob cynghorydd tref/cymuned lofnodi ffurflen derbyn swydd ac ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad.

→ Gwiriwch y rhestr o enwau'r cynghorwyr tref/cymuned (dogfen 3) yn erbyn y ffurflenni derbyn swydd a dderbyniwyd (dogfennau 4).

→ A yw pob aelod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017?

→ A yw'r ymrwymiad wedi'i lofnodi gan y cynghorydd gerbron tyst (y ceir manylion am ei statws yn adran 83 (3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972)? Y clerc, fel swyddog priodol y cyngor, fel arfer yw'r tyst a ddefnyddir ac mae hyn yn cydymffurfio â'r gofynion.

5. Cofnodion Hyfforddiant Aelodau

- a. → A yw'r cynghorwyr wedi cael hyfforddiant ar y cod ymddygiad?

- b. → A yw cynghorwyr yn mynychu hyfforddiant pan gynigir ef?

6. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

- a. → A yw'r clerc wedi mynychu hyfforddiant?

- b. → Sut talwyd am yr hyfforddiant hwn? A oedd wedi'i gynnwys yn swm y praesept, fel yr awgrymwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfathrebiad â'r cyngorau tref a chymuned ym mis Tachwedd 2017?

7. Gwefannau

- a. Mae Canllawiau Statudol wedi cael eu cyhoeddi i helpu cynghorau tref a chymuned o ran cyflawni eu rhwymedigaeth i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael yn electronig **(Atodiad 3)**.
- b. Gwiriwch:
- A oes gan y cyngor tref/cymuned wefan?
 - Os nad oes, gofynnwch a yw'r cyngor tref/cymuned wedi ymgeisio am grant i'w wario ar sefydlu gwefan newydd?
 - A yw hysbysiadau a phapurau'n cael eu cyhoeddi'n electronig ar y wefan?
 - A yw'r gofrestr o ddiddordebau yn cael ei chyhoeddi'n electronig ar y wefan?
 - A oes yna wybodaeth gyswllt ar gyfer y cyngor tref/cymuned (ac os yw'n wahanol, y cler) ar y wefan, gan gynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost?
 - A yw cyfeiriad e-bost y cyngor yn gyfeiriad e-bost generig (yn hytrach na chyfeiriad e-bost personol)?
 - A yw'r wefan yn cynnwys gwybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, gwybodaeth am y modd y gellir cysylltu â hwy, cysylltiad â phlaid (os o gwbl) ac unrhyw swydd sydd ganddynt neu bwyllgor y maent yn aelod ohono yn y cyngor ?
 - A yw hysbysiadau cyhoeddus, gan gynnwys hysbysiadau ynghylch cyfarfodydd, yn cael eu cyhoeddi'n electronig?
 - A yw cofnodion y cyfarfodydd ac unrhyw ddogfennau y cyfeirir atynt yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?
 - A yw'r cyfrifon blynyddol wedi eu harchwilio ar gyfer y cyngor tref/cymuned yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?
 - A yw'n bosibl gwahaniaethu rhwng y rhai sy'n aelodau cyfetholedig a'r rhai sy'n aelodau etholedig? Mae'r canllawiau statudol yn cynghori y dylid gwneud hyn er budd tryloywder.

8. Protocol Datrysiad Lleol

- a. → A yw'r cyngor tref/cymuned wedi mabwysiadu protocol datrysiad lleol?

- b. → Ai'r protocol a fabwysiadwyd gan Un Llais Cymru yw'r un a fabwysiadwyd gan y cyngor tref/cymuned?

C. ADRODD EICH CANFYDDIADAU

1. Awgrymir eich bod yn adrodd ar eich canfyddiadau ar ffurf tabl a chanddo'r penawdau canlynol:

ADOLYGWYR	CYNGOR TREF / CYMUNED	COFRESTR O DDIDDORDEBAU PERSONOL	MABWYSIADU'R COD YMDDYGIAD	FFURFLEN DERBYN SWYDD / YMGYMERIAD STATUDOL GAN GYNGHORWYR UNIGOL	HYFFORDDIANT AELODAU	HYFFORDDIANT Y CLERC	GWEFAN	PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

2. Y wybodaeth a fydd yn cael ei chynnwys o dan bob pennawd fydd yr 'atebion' i'r cwestiynau hynny a ofynnwyd yn B uchod, tra'n ystyried y dogfennau y cyfeirir atynt yn A uchod.
3. Gallwch gynnwys unrhyw wybodaeth / sylwadau pellach na chawsant eu crybwyll neu eu cyfeirio atynt yn y Nodyn Ymgynghorol hwn. Paratowyd y Nodyn hwn fel canllaw yn unig ac nid yw wedi'i ddylunio i gyfyngu ar y modd y byddwch yn cynnal yr adolygiad ond wrth gwrs, rhaid cadw gylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau mewn golwg.

Paratowyd gan y Swyddog Monitro
Awst 2019

2.9 Erthygl 9 - Y Pwyllgor Safonau

2.9.1 Pwyllgor Safonau

Bydd y Cyngor yn sefydlu Pwyllgor Safonau.

2.9.2 Cyfansoddiad

2.9.2.1 Aelodaeth

Yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, bydd y Pwyllgor Safonau yn cynnwys y rhai a ganlyn:

2 Gynghorydd Sir

5 aelod annibynnol

2 aelod o gyngor cymuned (nad ydynt, i bwrpas y Cyfansoddiad hwn, yn cael eu hystyried yn aelodau annibynnol).

2.9.2.2 Tymor mewn swydd

2.9.2.2.1 Penodir yr aelodau annibynnol yn awtomatig am gyfnod o ddau dymor o bedair blynedd.

2.9.2.2.2 ~~Oni bai y cânt eu hail-ddewis, p~~Penodir yr aelodau cyngor cymuned hyd at yr etholiad nesaf neu ~~meant~~ tan fyddant yn peidio â bod yn aelod o gyngor cymuned o fewn ardal awdurdod lleol Cyngor Sir Ynys Môn, p'run bynnag sydd fyrraf. Gellir ail-benodi aelod o gyngor gymuned am un tymor arall ar yr amod bod Cyngor Sir Ynys Môn a'r Cynghorau Cymuned wedi cytuno ar y cyd i ddewis aelod(au) cyfredol o gyngor cymuned fel enwebai ar gyfer y penodiad.

2.9.2.2.3 Bydd hyd tymor mewn swydd Cynghorwyr Sir sy'n aelodau o'r Pwyllgor Safonau yn ddim mwy na phedair blynedd neu tan yr etholiad llywodraeth leol arferol nesaf yn dilyn ei benodiad, p'un bynnag sydd fyrraf. Gall aelod sy'n Gynghorydd Sir gael ei ail-ethol am un tymor pellach.

2.9.2.3 Cworwm

Ni fydd gan gyfarfod o'r Pwyllgor Safonau gworwm oni bai fod:

2.9.2.3.1 o leiaf dri aelod, gan gynnwys y cadeirydd, yn bresennol; a bod

2.9.2.3.2 o leiaf hanner yr aelodau sy'n bresennol (gan gynnwys y cadeirydd) yn aelodau annibynnol.

2.9.2.4 Pleidleisio

Bydd gan Aelodau o'r Cyngor Sir aelodau annibynnol a'r aelodau o gyngor cymuned hawl i bleidleisio mewn cyfarfodydd.

2.9.2.5 Aelodau Cyngor Cymuned

2.9.2.5.1 Ni fydd yr aelodau o gyngor cymuned yn cymryd rhan yn nhrafodion y Pwyllgor Safonau pan fo unrhyw fater yn ymwneud â'i gyngor cymuned yn cael ei ystyried.

2.9.2.5.2 Bydd yr aelodau cyngor cymuned ond yn cymryd rhan mewn gwrandawiadau/ceisiadau sydd gerbron y Pwyllgor Safonau pan fydd yn cyflawni deletswyddau'r dyletswyddau hynny sy'n ymwneud â chynghorau cymuned ac aelodau cynghorau cymuned yn unig.

2.9.2.6 Cadeirio'r Pwyllgor

2.9.2.6.1 Dim ond aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau all fod yn gadeirydd.

2.9.2.6.2 Bydd y cadeirydd yn cael ei ethol gan aelodau'r Pwyllgor Safonau am gyfnod na fydd yn hwy na phedair blynedd neu am y cyfnod hwnnw y bydd yr unigolyn yn dal i fod yn aelod o'r Pwyllgor, pa gyfnod bynnag sydd fyrraf o'r ddau ond bydd yn gymwys i gael ei ail-ethol fel Cadeirydd.

2.9.3 Rôl a Swyddogaeth

Bydd gan y Pwyllgor Safonau y rolau a'r swyddogaethau canlynol:

2.9.3.1 hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymhlith Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni-lywodraethwyr;

2.9.3.2 cynorthwyo'r Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni-lywodraethwyr i gadw Côd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.3 cynghori'r Cyngor ynglyn â mabwysiadu neu ddiwygio Côd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.4 monitro gweithrediad Côd Ymddygiad yr Aelodau (5.1);

2.9.3.5 cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr eglwysig a rhieni lywodraethwyr ar faterion yn ymwneud â Chôd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.6 rhoddi caniatâd arbennig i Gynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni lywodraethwyr o ofynion yn ymwneud â diddordebau a nodir yng Nghôd Ymddygiad yr Aelodau;

2.9.3.7 ymdrin ag unrhyw adroddiadau o dribiwnlys achos neu o dribiwnlys achos amodol, ac unrhyw adroddiad gan y Swyddog Monitro ar unrhyw fater a drosglwyddwyd i'r swyddog hwnnw gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

2.9.3.8 ymarfer 2.9.3.1 i 2.9.3.7 uchod mewn perthynas â'r cynghorau cymuned yn ei ardal ac aelodau'r cynghorau cymuned hynny.

Sylwer: Mae copi o Gyfansoddiad llawn y Pwyllgor Safonau ar gael [ar wefan y Cyngor drwy ddilyn y ddolen hon - gan y Swyddog Monitro.](#)

CYLCH GORCHWYL CYFANSODDIAD PWYLLGOR SAFONAU CYNGOR SIR YNYS MÔN-FEL Y CAFODD Y PWYLLGOR HWNNW EI SEFYDLU YN UNOL Â RHAN III-DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000.

Formatted: Welsh

Formatted: Left

Formatted: Underline

Formatted: Left, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Left, Indent: Left: 0.63 cm, Hanging: 0.37 cm, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Font: Not Bold, Welsh

Formatted: Welsh

Mae dyletswydd gyfreithiol ar Gyngor Sir Ynys Môn i sefydlu Pwyllgor Safonau i lywodraethu materion yn ymwneud ag ymddygiad aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod ac ymddygiad y cynghorwyr cymuned sydd wedi'u lleoli ar Ynys Môn.

Mae cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau, fel pwyllgor o Gyngor Sir Ynys Môn, wedi'i gynnwys yn ei Gyfansoddiad ym ~~rh~~Mharagraff 2.9 (Erthygl 9).

Mae'r ddogfen Cylch Gorchwyl hon yn cynnwys mwy o fanylion na'r hyn sydd yn y Cyfansoddiad. Bwriedir iddi fod yn 'ddogfen waith' sydd yn ymgorffori manylion mewn perthynas â gweithrediadau'r Pwyllgor Safonau a'r dogfennau a gynhyrchwyd ganddo i gynorthwyo aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod a Chynghorwyr Tref a Chymuned.

Deddfwriaeth Berthnasol

- Deddf Llywodraeth Leol 2000
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001
- Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006
- Deddf Llywodraeth Cymru (Democratiaeth) 2013
- Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau), Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

1. DIFFINIADAU

Yn y Cyfansoddiad hwn, onid yw'r cyd-destun angen ystyr gwahanol yr ystyr i'r geiriau a restrir uchod yw'r ystyron sydd gyferbyn â'r geiriau:-

'Awdurdod' - yr uned gorfforaethol sy'n wybyddus fel "Cyngor Sir Ynys Môn/The Isle of Anglesey County Council".

'Côd Ymddygiad' - côd ymddygiad y bydd yr Awdurdod yn ei fabwysiadu dan Adran 51 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

'Achwynydd' - unigolyn sy'n cyflwyno cwyn yn erbyn Cynghorydd gan gynnwys Cynghorwyr eraill, aelodau o'r Pwyllgor Safonau, Swyddog yn gweithio i'r Awdurdod neu aelod o'r Cyhoedd.

'Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor' - aelod o'r Pwyllgor Safonau sydd hefyd yn aelod o Gyngor Cymuned yn ardal yr Awdurdod [a benodwyd yn unol â Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 (fel y'i diwygiwyd)], ac yn aelodau nad ydynt Nid yw'r aelodau hynny'n cael eu cyfrif fel 'Aelodau Annibynnol' [cyfeirir atynt yn dorfel fel "Aelodau Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor"].

'Cyngor' – y corff sy'n cynnwys holl aelodau'r Awdurdod.

'Cynghorydd' - aelod etholedig o'r Awdurdod ~~gan gynnwys yr neu~~ aelodau cyfetholedig o'r Awdurdod hynny (fel y'i a-ddiffinnir dan Adran 49(7) Deddf Llywodraeth Leol 2000 [cyfeirir atynt yn dorfel fel "Cynghorwyr"]).

'Aelod Annibynnol' - Aelod o'r Pwyllgor Safonau sydd yn cydymffurfio â'r cyfyngiadau statudol a gynhwysir yn ~~nad yw'n aelod etholedig, yn swyddog, nac yn gymar i aelod nac i swyddog o'r Awdurdod neu unrhyw awdurdod perthnasol arall, neu gyngor cymuned fel y diffinnir hynny yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 (fel y'i diwygiwyd) [cyfeirir atynt yn dorfel fel "Aelodau Annibynnol"]~~.

'Aelod' - aelod o'r Pwyllgor Safonau [cyfeirir atynt yn dorfel fel "Aelodau"].

'Swyddog Monitro' - y swyddog a benodwyd gan y Cyngor i ddibenion Adran 5 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Yn ogystal, bydd y term hwn yn cynnwys unrhyw Ddirprwy Swyddog Monitro a benodir gan y Cyngor.

'Pwyllgor Safonau' - pwyllgor safonau Cyngor Sir Ynys Môn i ddibenion Adran 53 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

2. CYLCH GORCHWYL

Yn Gyffredinol

- 2.1 Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymhlith Cynghorwyr.
- 2.2 Cynorthwyo Cynghorwyr i llynu wrth Gôd Ymddygiad yr Awdurdod.
- 2.3 Gweithredu ar y swyddogaethau uchod yng nghyswllt ~~C~~cynghorau ~~C~~cymuned ac aelodau o'r ~~C~~cynghorau ~~C~~cymuned yn ardal yr Awdurdod.

Yn Benodol

- 2.4 Cynghori'r Awdurdod ar fabwysiadu neu ar ddiwygio'r Côd Ymddygiad.
- 2.5 Monitro gweithrediad Côt Ymddygiad yr Awdurdod.
- 2.6 Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr ar faterion sy'n ymwneud â Chôt Ymddygiad yr Awdurdod.
- 2.7 Ystyried adroddiadau ~~neu argymhellion o dribiwnlys neu dribiwnlys achos interim a/neu unrhyw adroddiad a~~ a gyflwynir gan y Swyddog Monitro ~~neu ar unrhyw fater y bydd y swyddog hwnnw'n derbyn cyfeiriad cyfeirio ato~~ - un ai yn gyffredinol neu yn sgil unrhyw ymholiadau a wnaed dan bwerau'r Swyddog Monitro neu oherwydd dyletswyddau penodol dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 neu yn sgil unrhyw adroddiad y bydd ~~gan~~ Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus ~~Cymru Cymru~~ - yn ei anfon ato / ati.
- 2.8 Dilyn y "Weithdrefn ar gyfer Gwrandawiadau", y manylir arni yn **Atodiad 1** y Cylch Gorchwyl Cyfansoddiad hwn.

2.9 Rhoddi caniatâd arbennig ~~dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn unol â Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Rhoddi Caniatâd Arbennig) Cymru 2001 a'r Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Caniatadau Arbennig ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygiad) 2016 i Gynghorwyr, aelodau cyfetholedig y Cyngor a'r eglwys a chynrychiolwyr yr eglwys a rhiant llywodraethwyr fel bod aelod neu aelod cyfetholedig o'r Cyngor fel eu bod yn medru cymryd rhan mewn unrhyw fusnes sydd gan y Cyngor a'r unigolyn, ac y ba fyddai fel arall, yn cael ei wahardd rhag gwneud hynny dan Gôd Ymddygiad y Cyngor.~~

2.10 Ystyried, (mewn ymgynghoriad gyda'r Swyddog Monitro) unrhyw faterion arall sydd yn briodol ac yn angenrheidiol i gynnal y safonau ymddygiad uchaf ymhlith Cynghorwyr.

~~2.11 Derbyn adroddiadau gan y Swyddog Monitro ar lwfansau ac ar dreuliau a dalwyd i unigolion sydd wedi c cynorthwyo'r Swyddog Monitro gyda'i ymholiadau.~~

2.12 Gweithredu ar y swyddogaethau uchod yng nghyswllt cynghorau cymuned ac aelodau o'r cynghorau cymuned yn ardal yr Awdurdod.

2.13 Cydymffurfio gyda'r Protocol Datrysiaid Lleol, y ceir manylion amdano yn **Atodiad 2** y Cyfansoddiad hwn.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

3. **MAINT, CYFANSODDIAD, PENODI AELODAU ANNIBYNNOL, CYFNOD MEWN SWYDD, AILBENODI AELOD, CADEIRYDD AC IS-GADEIRYDD, PLEIDLEISIO, CWORWM, CYFARFODYDD, CANIATÂU I'R CYHOEDD FYNYCHU, A CHOFNODION.**

3.1 ~~Mae'r materion uchod (a restrir yn y pennawd) yn cael eu rheoleiddio gan ddeddfwriaeth ond maent yn ddarostyngedig i benderfyniadau lleol y mae'r Awdurdod wedi cytuno arnynt fel a ganlyn: Penderfynir ar y materion uchod yn unol â darpariaethau Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001, Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006 a Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 (copïau ynghlwm yn **Atodiadau 3, 4 a 5** yn y drefn honno) ond gyda'r newidiadau a ganlyn y cytunodd yr Awdurdod arnynt:~~

~~Rheoliad 3 — Maint — Aelodaeth y Pwyllgor Safonau
Aelodau Annibynnol (5 aelod)
Aelodau o Gynghorau Cymuned (2 aelod)
Cynghorwyr Sir (2 aelod)~~

~~Rheoliad 15 — Panel Penodi Aelod Annibynnol —
Person Lleyg (1) —
Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor (1) —~~

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

~~Cynghorwyr (3)-~~
~~Bydd y Panel yn gwasanaethu am gyfnod o 4 blynedd~~

Formatted: Indent: Left: 0 cm, Hanging: 2.57 cm

~~Rheoliad 18A~~ — Tymor Aelodau Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor yn eu Swydd yn ei Swydd — Hyd at yr etholiad cyffredinol nesaf yr Awdurdod neu'n nes bydd yr unigolyn gyt es ydynt yn peidio â bod yn Ggyngorydd Cymuned, pa un bynnag yw'r byrraf.

Gellir ailbenodi Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor am un tymor olynol pellach ar yr amod bod y gofynion deddfwriaethol ynghylch ymgynghori wedi cael eu dilyn.

~~Rheoliad 20~~ — Tymor Aelodau Annibynnol yn eu Swydd —
Dau gyfnod olynol o 4 blynedd neu nes bydd yr unigolien yn peidio â bod yn "aelod annibynnol" (yn unol â'r gofynion deddfwriaethol).

Rheoliad 21A Tymor Aelodau Cyngor Cymuned Sir o'r Pwyllgor yn eu Swydd —
—
Dau gyfnod olynol Dim mwy na phedair blynedd neu hyd nes y cynhelir etholiad cyffredinol nesaf yr Awdurdod, pa un bynnag yw'r byrraf.
Gellir ailbenodi Aelod Cyngor Sir o'r Pwyllgor am un tymor olynol pellach.

—(Sylwer: Ni chaiff yr Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor ond gwasanaethu ar y Pwyllgor Safonau pan fydd yn cyflawni ei swyddogaethau statudol (gwrandawiadau / ceisiadau am ganiatâd arbennig) yng nghyswllt Cynghorwyr Sir Aelodau Cynghorau Cymuned.)

Formatted: Indent: First line: 0 cm

Panel Penodi'r Pwyllgor Safonau (Panel a sefydlir i benodi Aelod(au) Annibynnol i'r Pwyllgor Safonau)

Aelod Lleyg (1 aelod)

Cynghorydd Cymuned (1 aelod)

Cynghorwyr Sir (3 aelod)

Tymor aelodau'r Panel yn eu swydd yw 4 blynedd neu nes y bydd yr aelodau hynny'n peidio â bodloni'r meini prawf ar gyfer bod yn "aelod lleyg o'r panel" / aelod o'r cyngor cymuned a leolir yn ardal yr Awdurdod / Cynghorydd Sir o'r Awdurdod, beth bynnag bo'r achos, pa un bynnag a ddigwydd gyntaf.

3.2 — Amllder Cyfarfodydd

3.2.1 — Cynhelir dau gyfarfod arferol o'r Pwyllgor Safonau bob blwyddyn.

3.2.2 — Caiff cyfarfodydd arbennig o'r Pwyllgor Safonau eu cynnal yn ychwanegol at y cyfarfodydd yn 3.2.1 er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gydag unrhyw ymrwymadau statudol gan gynnwys cwynion ac/neu ganiatâd arbennig.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

Bydd cyfarfodydd gwaith o'r Pwyllgor Safonau yn cael eu cynnal hefyd i ddelio gyda busnes anstatudol, pryd a phan fydd angen.

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Gwrandawiadau Caniatâd Arbennig

Bydd panel o 3 aelod o'r Pwyllgor Safonau, yn cynnwys y Cadeirydd (neu'r Is-gadeirydd yn ei absenoldeb ef/hi), yn ystyried cais am ganiatâd arbennig.

Pan fydd y cais yn cael ei wneud gan aelod o gyngor cymuned bydd y panel yn cynnwys un Aelod Cyngor Cymuned a dau Aelod Annibynnol.

Pan fydd y cais yn cael ei wneud gan Gyngorydd, bydd y panel yn cynnwys dau Aelod Annibynnol ac un Aelod Cyngor Sir o'r Pwyllgor Safonau; neu dri Aelod Annibynnol, fel y penderfynir gan y Swyddog Monitro o dan yr amgylchiadau.

Gyda chytundeb y Cadeirydd, gellir ystyried cais am ganiatâd arbennig ar sail y ffurflen gais yn unig heb i'r ymgeisydd orfod bod yn bresennol yn y gwrandawriad.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Underline

Formatted: Indent: Left: -1.57 cm

4. TREFNIADAU

- 4.1 Y Pwyllgor Safonau ei hun fydd yn penderfynu ar ei drefniadau, gan ystyried yn llawn yr holl ddarpariaethau statudol perthnasol a phryd bynnag y bydd hynny'n bosib, bydd y trefniadau'n cydymffurfio gyda'r Egwyddorion Ymddygiad, y Côd Ymddygiad a Chyfansoddiad yr Awdurdod.
- 4.2 Ni all achwynydd na Chynghorydd y cyflwynir cwyn yn ei gylch ganfasio unrhyw Cynghorydd arall ar unrhyw gyfrif. Os ydyw Cynghorydd yn cael ei ganfasio, bydd raid iddo ddweud wrth y Swyddog Monitro ar unwaith.
- 4.3 Os ydyw Cynghorydd neu unigolyn arall sy'n gysylltiedig â Chynghorydd yn cyflwyno cwyn, yna ni fydd y Cynghorydd penodol hwnnw yn medru cymryd rhan yn y trafodaethau ynglŷn â'r gŵyn.
- 4.4 Yn unol â Rheoliad 14 Rheoliadau Ymchwilio Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001, gall person sydd yn gwneud sylwadau ar lafar i'r Pwyllgor Safonau gael ei gynrychioli a gall hynny gynnwys cynrychiolaeth gyfreithiol.

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL

Bydd y Cadeirydd yn cyflwyno adroddiad gan O-leiaf unwaith ym mhob blwyddyn galendr, bydd y Pwyllgor Safonau o leiaf unwaith ym mhob blwyddyn galendr yn cyflwyno adroddiad i'r Cyngor ar ei waith yn ystod y flwyddyn a aeth heibio.

6. LWFANSAU A THREULIAU

Bydd y lwfansau hynny a delir i Aelodau Annibynnol ac Aelodau Cyngorau Cymuned y Pwyllgor yn cael eu cymeradwyo o bryd i'w gilydd gan yr Awdurdod. Mae gwybodaeth am lwfansau wedi'i chynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

— 7.1 — Caiff manylion pellach ynghylch Cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau eu cynnwys ym Mharagraff 2.9 Cyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Môn sydd wedi ei amgáu fel **Atodiad 6** i'r Cyfansoddiad hwn.

Enw'r Ddogfen:	I'w defnyddio gan:	Linc i'r ddogfen:
<u>Côd Ymddygiad</u>	<u>Cynghorwyr</u>	
<u>Aelodau CSYM</u>		
<u>Protocol ar gyfer y</u>	<u>Cynghorwyr</u>	
<u>Berthynas rhwng</u>		
<u>Aelodau a</u>		
<u>Swyddogion</u>		
<u>Diddordebau</u>	<u>Cynghorwyr</u>	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corrforaethol/trefn-lywodraethol-corrforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
<u>Personol a</u>		
<u>Diddordebau sy'n</u>		
<u>Rhagfarnu – Nodyn</u>		
<u>Briffio i Aelodau</u>		
<u>Diddordebau</u>	<u>Aelodau'r</u>	
<u>Personol a</u>	<u>Cynghorau Tref a</u>	
<u>Diddordebau sy'n</u>	<u>Chymuned</u>	
<u>Rhagfarnu</u>		
<u>Anrhegion a</u>	<u>Cynghorwyr</u>	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corrforaethol/trefn-lywodraethol-corrforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
<u>Lletygarwch –</u>		
<u>Nodyn Briffio i</u>		
<u>Aelodau</u>		
<u>Ystyriaethau'n</u>	<u>Cynghorwyr</u>	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corrforaethol/trefn-lywodraethol-corrforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
<u>ymwneud â</u>		
<u>Diddordebau</u>		
<u>Personol a</u>		
<u>Diddordebau sy'n</u>		
<u>Rhagfarnu yn achos</u>		
<u>Aelodau sydd hefyd</u>		
<u>yn Llywodraethwyr</u>		
<u>Ysgol</u>		
<u>Nodyn Briffio i</u>	<u>Cynghorwyr</u>	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corrforaethol/trefn-lywodraethol-corrforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
<u>Aelodau –</u>		
<u>Gweithredu Hawliau</u>		
<u>fel Unigolion mewn</u>		
<u>perthynas â</u>		
<u>Gwasanaethau'r</u>		
<u>Cyngor</u>		
<u>Nodyn Briffio ar</u>	<u>Cynghorwyr</u>	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corrforaethol/trefn-lywodraethol-corrforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
<u>Geisiadau am</u>		
<u>Ganiatâd Arbennig</u>		
<u>Nodyn Briffio ar</u>	<u>Aelodau'r</u>	
<u>Geisiadau am</u>	<u>Cynghorau Tref a</u>	
<u>Ganiatâd Arbennig</u>	<u>Chymuned</u>	
<u>– Cynghorwyr Tref a</u>		
<u>Chymuned</u>		

Protocol Datrys yn Lleol	Cynghorwyr	
Nodyn ar Fethodoleg Adolygiad Gofrestri Ddiddordebau Aelodau	Cynghorwyr	
Nodyn ar Fethodoleg Adolygiad Gofrestri Ddiddordebau yn y Cynghorau Tref a Chymuned	Aelodau Cynghorau Tref a Chymuned	

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: 10 pt

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: 10 pt

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: 10 pt, Welsh

Formatted: Font: (Default) Arial, 11 pt, Bold, Welsh

Cyngor Sir Ynys Môn

Pwyllgor Safonau

Gweithdrefn ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol

1 **Rhagarweiniad**

Mae'r weithdrefn hon yn amlinellu sut y bydd y Cyngor Sir yn penderfynu cwynion am gamymddygiad aelodau.

2 **Dehongliad**

- (a) Mae "Aelod" yn golygu'r aelod o'r awdurdod sy'n destun yr honiad sy'n cael sylw gan y Pwyllgor Safonau, ac eithrio lle dywedir yn wahanol. Mae hefyd yn cynnwys cynrychiolydd enwebedig yr Aelod.
- (b) Mae "Swyddog Ymchwilio" yn golygu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon), ac mae'n cynnwys ei gynrychiolydd/chynrychiolydd enwebedig. Yn achos materion a gyfeiriwyd ar gyfer ymchwiliad lleol, mae cyfeiriadau at y Swyddog Ymchwilio yn golygu'r sawl a benodwyd gan y Swyddog Monitro i gynnal yr ymchwiliad.
- (c) "Y Mater" yw pwnc adroddiad y Swyddog Ymchwilio.
- (ch) Mae "Y Pwyllgor Safonau" yn cyfeirio at y Pwyllgor Safonau neu at unrhyw is-bwyllgor safonau y mae wedi dirprwyo'r gwrandawriad iddo.
- (d) Mae "Swyddog Cymorth Pwyllgor" yn golygu Swyddog o'r Awdurdod sy'n gyfrifol am gynorthwyo'r Pwyllgor Safonau wrth iddo gyflawni ei swyddogaethau ac am gofnodi penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau.
- (dd) Mae "Ymgynghorydd Cyfreithiol" yn golygu'r swyddog sy'n gyfrifol am ddarparu cymorth cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau. Gall y swyddog hwnnw fod yn Swyddog Monitro, swyddog arall yn yr awdurdod â chymwysterau cyfreithiol, neu rywun a benodwyd i'r pwrpas o'r tu allan i'r awdurdod.
- (e) Mae "Cadeirydd" yn cyfeirio at y person sy'n llywyddu yn y gwrandawriad.
- (f) Mae "Achwynydd" yn golygu'r person neu'r personau a wnaeth yr honiad gwreiddiol yr ymchwiliwyd iddo.

3 Diwygio'r Weithdrefn

Gall y Cadeirydd gytuno i amrywio'r weithdrefn hon mewn unrhyw achos penodol os yw ef/hi o'r farn bod angen gwneud hynny er budd tegwch.

4 Cynrychiolaeth

Gall cyfreithiwr, cwnsler neu - gyda chaniatâd y Pwyllgor Safonau - berson arall gynrychioli'r Aelod ar unrhyw adeg yn y weithdrefn hon neu ddod i'r gwrandawriad gyda'r aelod. Noder mai'r aelod sy'n gyfrifol am gwrdd â chostau cynrychiolaeth o'r fath, ac eithrio lle mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno'n benodol i gwrdd â'r cyfan o'r gost honno neu ran ohoni.

5 Penderfyniad i gynnal gwrandawriad lleol

- (a) Ar ôl derbyn adroddiad yr Ombwdsmon, neu adroddiad Swyddog Ymchwilio, bydd y Swyddog Monitro yn cyfeirio'r adroddiad hwnnw i'r Pwyllgor Safonau a fydd yn penderfynu un ai –
 - (i) Bod tystiolaeth efallai bod methiant gan yr Aelod i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, neu
 - (ii) Y dylai'r mater fod yn destun gwrandawriad lleol.
- (b) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod tystiolaeth o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, bydd y Swyddog Monitro yn rhoi gwybod i'r Aelod a'r Achwynydd am hynny.
- (c) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu cynnal gwrandawriad lleol ar gyfer y mater, bydd y Swyddog Monitro yn cynnal y broses cyn-gwrandawriad fel y mae wedi ei hamlinellu isod.

6 Y Weithdrefn Cyn-Gwrandawriad

Yn dilyn penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau i gynnal gwrandawriad lleol ar gyfer mater penodol, bydd y Swyddog Monitro yn:

- (a) Trefnu dyddiad ar gyfer gwrandawriad y Pwyllgor Safonau fel y penderfynwyd arno gan y Cadeirydd;
- (b) Anfon copi o'r adroddiad i'r Aelod a rhoi gwybod iddo am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad;
- (c) Anfon copi o'r adroddiad i'r Achwynydd a rhoi gwybod iddo am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad;
- (ch) Rhoi gwybod i'r Cyngor Cymuned am y mater ynghyd â dyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad (os yw'r mater yn ymwneud ag ymddygiad Cyngorydd Cymuned);

- (d) Rhoi gwybod i'r Swyddog Ymchwilio am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad;
- (dd) Gofyn i'r Swyddog gwblhau a dychwelyd y ffurflenni cyn-gwrandawriad sydd wedi eu hatodi wrth y Weithdrefn hon cyn pen 14 diwrnod o'u derbyn;
- (e) Yn wyneb unrhyw ffurflenni cyn-gwrandawriad a ddychwelwyd gan yr Aelod, bydd y Swyddog Monitro yn penderfynu a fydd y Pwyllgor Safonau angen i'r Swyddog Ymchwilio ac unrhyw dystion¹ ychwanegol fod yn bresennol yn y gwrandawriad, gan gynnwys yr Achwynydd, fel bod modd i'r gwrandawriad ddod i gasgliad sydd wedi cael ystyriaeth briodol yn y gwrandawriad, a threfnu iddynt fynychu.
- (f) Gofyn i'r Cadeirydd wneud y fath gyfarwyddiadau ynghylch cynnal y gwrandawriad ac y bydd eu hangen ar gyfer cynnal y gwrandawriad yn effeithiol, gyda'r fath gyfarwyddiadau yn rhoi sylw i faterion fel –
 - (i) Yr amser y bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarfod i gynnal y gwrandawriad;
 - (ii) Unrhyw faterion sy'n cael eu derbyn fel y maent ac nad oes angen tystiolaeth ar eu cyfer;
 - (iii) Y dystion a glywir a'r adegau pryd ddylent fod yn bresennol; a
 - (iv) Presenoldeb dystion pan nad ydynt yn rhoi tystiolaeth.
- (ff) Paratoi Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawriad yn amlinellu cwrs yr honiad, yr ymchwiliad a'r broses cyn-gwrandawriad ac yn dwyn sylw at y materion y bydd angen i'r Pwyllgor Safonau roi sylw iddynt, a
- (g) Trefnu gyda'r Swyddog Cymorth Pwyllgor bod y rhaglen ar gyfer y gwrandawriad, ynghyd ag Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawriad y Swyddog Monitro, adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac unrhyw ddogfennau perthnasol eraill yn cael eu hanfon at:
 - (i) Pob aelod o'r Pwyllgor Safonau fydd yn cynnal y gwrandawriad;
 - (ii) Yr Aelod.
 - (iii) Y sawl a wnaeth yr honiad, a
 - (iv) Y Swyddog Ymchwilio

7 Cyngor Cyfreithiol

Gall y Pwyllgor Safonau gymryd cyngor cyfreithiol gan ei ymgynghorydd cyfreithiol ar unrhyw adeg yn ystod y gwrandawriad neu tra bydd yn ystyried y canlyniad. Dylid rhannu sylwedd unrhyw gyngor cyfreithiol a roddir i'r Pwyllgor Safonau gyda'r Aelod a'r Swyddog Ymchwilio os ydynt yn bresennol.

¹ Os yw'r Aelod yn herio unrhyw ganfyddiad ffaith yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, bydd angen i'r Pwyllgor Safonau glywed tystiolaeth gan dyst uniongyrchol, lle bynnag y mae hynny'n bosib.

8 Paratoi ar gyfer y Cyfarfod

Ar gychwyn y gwrandawriad, bydd y Cadeirydd yn cyflwyno pob un o aelodau'r Pwyllgor Safonau, yr aelod (os yw'n bresennol), y Swyddog Ymchwilio (os yw'n bresennol) ac unrhyw swyddogion eraill sydd yn bresennol, ac yna bydd yn esbonio'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth gynnal y gwrandawriad.

9 Materion trefniadol rhagarweiniol

Yna bydd y Pwyllgor Safonau yn delio gyda'r materion trefniadol rhagarweiniol isod yn y drefn ganlynol:

(a) Ymddiheuriadau am absenoldeb

(b) Datganiadau o ddiddordeb

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i aelodau'r Pwyllgor Safonau ddatgelu bodolaeth a natur unrhyw ddiddordebau personol neu ddiddordebau sydd yn rhagfarnu a fo ganddynt yn y mater, ac yn gofyn iddynt dynnu'n ôl o ystyried y mater os oes angen.

(c) Cworwm

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod gan y Pwyllgor Safonau gworwm²

(ch) Trefn y gwrandawriad

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod pawb sy'n bresennol yn ymwybodol o'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth benderfynu'r mater.

(d) Bwrw ymlaen yn absenoldeb yr aelod

Onid yw'r Aelod yn bresennol ar gychwyn y gwrandawriad;

(i) bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Swyddog Monitro a yw'r Aelod wedi dweud nad yw'n bwriadu dod i'r gwrandawriad;

(ii) bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ystyried unrhyw resymau a roddwyd gan yr Aelod am beidio â dod i'r gwrandawriad a bydd yn penderfynu a yw'n fodlon bod digon o reswm am y fath fethiant i fynychu.

²

Ni fydd gan gyfarfod o'r Pwyllgor Safonau gworwm oni bai bod o leiaf 3 aelod o'r Pwyllgor Safonau yn bresennol ar gyfer y cyfarfod i gyd. Rhaid i'r Cadeirydd fod yn aelod Annibynnol, a rhaid i o leiaf hanner aelodau'r Pwyllgor sy'n bresennol fod yn aelodau Annibynnol. Pan fo'r Pwyllgor yn ystyried mater sy'n ymwneud ag ymddygiad aelod o Gyngor Cymuned, rhaid i o leiaf un aelod o'r Pwyllgor fod yn gynrychiolydd Cyngor Cymuned, ond oni fydd cynrychiolydd Cyngor Cymuned yn bresennol nid yw hynny'n golygu nad oes cworwm ar y Pwyllgor.

- (iii) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, bydd yn gohirio'r gwrandawriad tan ddyddiad arall.
- (iv) Onid yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, neu onid yw'r aelod wedi rhoi unrhyw fath rhesymau, bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid ystyried y mater a gwneud penderfyniad yn absenoldeb yr Aelod ynteu ohirio'r gwrandawriad tan ddyddiad arall.

(dd) Cau allan y Wasg a'r Cyhoedd

Gall y Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'i drafodaethau ar y mater dan sylw neu o'r trafodaethau cyfan, os yw'n ymddangos yn debygol y bydd gwybodaeth gyfrinachol neu eithriedig yn cael ei datgelu yng nghwrs y trafodaethau.

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn dymuno gofyn i'r Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawriad neu o'r cyfan ohono. Os bydd unrhyw aelod yn gwneud cais o'r fath, bydd y Cadeirydd yn gofyn iddynt roi eu rhesymau dros wneud hynny ac yn gofyn am ymatebion gan y lleill, ac yna bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid cau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawriad neu'r cyfan ohono.

Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu cau allan y wasg a'r cyhoedd, bydd y rhaglen ac unrhyw ddogfennau sydd ddim wedi cael eu rhyddhau i'r wasg a'r cyhoedd cyn y cyfarfod yn cael eu rhyddhau wedyn iddynt.

10 **Methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad?**

Yna, bydd y Pwyllgor Safonau yn rhoddi sylw i'r mater ynghylch a yw'r Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio.³

(a) Crynodeb o'r Broses Cyn y Gwrandawriad

³ Noder bod y ystyriaeth y Pwyllgor Safonau wedi gyfyngu i'r mater, o ran y set o ffeithiau, fel a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Mae'n bosibl y gall y Pwyllgor Safonau ganfod bod y ffeithiau hyn yn datgelu y torwyd rhan o'r Côd Ymddygiad ac eithrio'r achos a ganfuwyd gan y Swyddog Ymchwilio (er enghraifft, bod y ffeithiau yn gyfystyr â bwlio yn hytrach na dim ond methiant i drin person gyda pharch). Fodd bynnag, os bydd y Pwyllgor Safonau, yn ystod eu trafodaethau, o'r farn bod y dystiolaeth gerbron yn datgelu achos hollol wahanol o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad (er enghraifft lle mae'r gwyn yn un o fethiant i drin Swyddog A gyda pharch ond bod y dystiolaeth hefyd yn dangos methiant i drin Swyddog B gyda pharch), ni fydd methiant ychwanegol neu fethiant arall yn ran o faes gwaith y Pwyllgor Safonau. Ar yr adeg honno, ni fydd yr Aelod wedi cael rhybudd o'r ffaith bod y Pwyllgor Safonau yn ystyried methiant ychwanegol neu fethiant arall ac o'r herwydd, byddai'n annheg symud ymlaen i ystyried yr ail fater yn y gwrandawriad i'r methiant honedig cyntaf. Lle mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn bod methiant ychwanegol neu fethiant arall o bosibl, methiant gan aelod gwahanol neu fethiant o ran Gôd Ymddygiad awdurdod arall, yna dylent gyfeirio'r ail fater i'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus cymru fel honiad newydd.

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol neu'r Swyddog Cymorth Pwyllgorau gyflwyno'r Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawriad y Swyddog Monitro, gan ddwyn sylw at unrhyw bwyntiau o wahaniaeth y mae'r Aelod wedi datgan ei fod ef/hi yn anghytuno gydag unrhyw ganfyddiad o ffaith yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio. Yna, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod gadarnhau bod hwn yn grynodedb cywir o'r materion, i gadarnhau ei fod ef/hi yn parhau i fod o'r un farn ag yr oedd yn y crynodeb cyn y gwrandawriad a gofyn i'r Aelod nodi unrhyw bwyntiau ychwanegol y mae ef/hi yn anghytuno gyda nhw o ran unrhyw ganfyddiad o ffaith yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio.

- (i) Os yw'r Aelod yn cyfaddef ei fod ef/hi wedi methu cydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, yna gall y Pwyllgor Safonau gymryd adroddiad y Swyddog Ymchwilio fel y mae a phenderfynu bod yr Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio a symud ymlaen ar unwaith i ystyried a ddylid cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â chamymddygiad yr Aelod.
- (ii) Os yw'r Aelod yn nodi unrhyw bwyntiau ychwanegol o wahaniaeth, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod egluro pam nad oedd ef/hi wedi nodi'r pwyntiau hyn fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad. Bydd ef/hi wedyn yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio (os ydyw'n bresennol) a yw ef/hi mewn sefyllfa i ddelio gyda'r pwyntiau ychwanegol hynny o wahaniaeth yn uniongyrchol neu drwy unrhyw dystion sy'n bresennol neu y gellir trefnu yn gyfleus iddynt fod yn bresennol yn y gwrandawriad. Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda rhesymau'r Aelod am fethu nodi pob pwynt ychwanegol o wahaniaeth fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad, gall benderfynu parhau gyda'r gwrandawriad ond heb ganiatáu i'r Aelod herio cywirdeb y canfyddiadau ffeithiol hynny a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio ond na wnaeth Aelod nodi pwynt o wahaniaeth yn eu cylch fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad neu gall benderfynu gohirio'r gwrandawriad i ganiatáu i'r Swyddog Ymchwilio ac/neu unrhyw dystion ychwanegol fynychu'r gwrandawriad.

(b) Cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio

- (i) Os yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio gyflwyno ei adroddiad/ei hadroddiad gyda sylw arbennig i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth a nodwyd gan yr Aelod a pham fod ef/hi, ar sail ei g(ch)anfyddiadau ffeithiol ef/hi, o'r farn bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad. Gall y Swyddog Ymchwilio alw dystion fel sy'n angenrheidiol i drafod unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.
- (ii) Onid yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, ni fydd y Pwyllgor Safonau ond yn cynnal gwrandawriad os ydyw'n fodlon nad oes

unrhyw bwyntiau sylweddol o wahaniaeth neu fod modd datrys yn foddhaol unrhyw bwyntiau o wahaniaeth yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio. Yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio, gall y Pwyllgor Safonau benderfynu, ar gais y Swyddog Monitro, pa dystion, os o gwbl i'w galw. Mewn achos lle caiff tystion o'r fath eu galw, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw'r tystion at unrhyw ran berthnasol o adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac yn gofyn i'r tyst gadarnhau neu gywiro'r adroddiad a darparu unrhyw dystiolaeth berthnasol.

- (iii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac/neu wedi derbyn tystiolaeth pob tyst, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau mofyn sylwadau gan y Swyddog Ymchwilio neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu'r tyst.

(c) Ymateb yr Aelod

- (i) Bydd y Cadeirydd wedyn yn gwahodd yr Aelod i ymateb i adroddiad y Swyddog Ymchwilio a galw unrhyw dystion fel sy'n anghenrheidiol i roi sylw i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.
 - (A) Gall yr Aelod drefnu i'w gynrychiolydd/chynrychiolydd wneud cyflwyniad ar ei ran/ei rhan ac/neu i gyflwyno'r Aelod ac unrhyw dystion ar ei ran/ei rhan.
 - (B) Nid oes rhaid i'r Aelod roi tystiolaeth neu ateb unrhyw gwestiynau ond gall y Pwyllgor Safonau yn rhesymol ddod i gasgliadau o unrhyw fethiant ar ei ran/rhan i roi tystiolaeth neu i ateb unrhyw gwestiwn.
- (ii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi i'r Aelod roi ei dystiolaeth/tystiolaeth ac wedi i bob tyst roddi eu tystiolaeth nhw, gall y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau ofyn am sylwadau'r Aelod neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Aelod neu'r tyst.

(ch) Tystion

Bydd gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i wrthod clywed tystiolaeth gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu dyst oni bai ei fod yn fodlon bod y tyst yn debygol o roi tystiolaeth y mae angen ei chlywed er mwyn gallu penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad.

(d) Tystiolaeth Ychwanegol

- (i) Wedi gorffen clywed y dystiolaeth, bydd y Cadeirydd yn siecio gydag Aelodau'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn fodlon bod

ganddynt ddigon o dystiolaeth i ddod i gasgliad ystyriol ar y mater.

- (ii) Os bydd y Pwyllgor Safonau, ar unrhyw adeg, cyn penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad, o'r farn bod arno angen ychwaneg o dystiolaeth ar unrhyw bwynt er mwyn ei alluogi i ddod i gasgliad ystyriol ar y mater, gall y Pwyllgor Safonau (ond dim rhagor nag unwaith) ohirio'r gwrandawriad a gwneud cais i'r Swyddog Ymchwilio chwilio am a darparu'r fath dystiolaeth ychwanegol a gwneud gwaith ymchwil pellach ar unrhyw bwynt a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau.
- (dd) Bydd yr Aelod a'r Swyddog Ymchwiliad yn cael cyfle i wneud sylwadau i gloi.
- (e) Penderfynu a oedd methiant i gydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad.
 - (i) Oni bai bod y penderfyniad yn cadarnhau yn syml gyfaddefiad yr Aelod o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad (fel y caiff ei nodi ym mharagraff 10(a)(i) uchod), bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried
 1. Ydi ffeithiau'r cyhuddiadau'n debygol o fod wedi eu profi o gydbwyso'r dystiolaeth?

Os ydi'r cam yma wedi ei ateb yn gadarnhaol, yna trafodir yn breifat
 2. A fethodd yr Aelod â chydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad?.
 - (ii) Bydd y Pwyllgor Safonau yn gwneud ei benderfyniad wedi pwysu a mesur y tebygolrwydd yn y dystiolaeth a gafodd yn y gwrandawriad.
 - (iii) Swyddogaeth y Pwyllgor Safonau yw gwneud penderfyniad ar y mater. Gall, ar unrhyw adeg, ddychwelyd i'r brif ystafell lle mae'r gwrandawriad er mwyn mofyn tystiolaeth ychwanegol gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu'r tyst. Os oes angen ychwaneg o wybodaeth arno, gall ohirio a rhoi cyfarwyddyd i Swyddog neu ofyn i'r Aelod ddangos tystiolaeth bellach o'r fath i'r Pwyllgor Safonau.
 - (iv) Os oes angen Cyngor Cyfreithiol ar y Pwyllgor Safonau ar unrhyw bwynt, gall naill ai –
 - (A) Ofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol ymuno gyda'r Pwyllgor a darparu'r fath wybodaeth. Yn yr achos hwn, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn ailadrodd cyngor o'r fath yn agored pan fydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd a gall cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod ymateb i gyngor o'r fath; neu

- (B) Dychwelyd i'r fforwm agored a gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol roi cyngor gan wahodd cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod i ymateb i unrhyw gyngor o'r fath.
- (v) Wedi i'r Pwyllgor Safonau orffen ystyried y mater, gall y Pwyllgor Safonau ystyried a yw'n teimlo fel gwneud unrhyw argymhellion i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ran ymddygiad ymysg aelodau.
- (vi) Yna, bydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd i brif ystafell y gwrandawriad a bydd y Cadeirydd yn datgan prif ganfyddiadau ffeithiol y Pwyllgor Safonau ynghyd â'i benderfyniad ynghylch a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad fel y nodir hynny yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

11 Os nad yw'r Aelod wedi methu dilyn y Côd Ymddygiad

Os bydd y Pwyllgor Safonau'n penderfynu na fethodd yr Aelod â dilyn y Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

- (a) Dylai'r Cadeirydd grynhoi canlyniadau'r Pwyllgor Safonau;
- (b) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn dod i'r casgliad, o'r dystiolaeth a gafodd yn ystod y gwrandawriad, bod Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad (ar wahân i'r mater y mae'r Pwyllgor Safonau newydd wneud penderfyniad arno), bydd y Pwyllgor yn amlinellu pryderon y Pwyllgor Safonau ac yn dweud bod y Pwyllgor Safonau wedi cyfeirio'r methiant ychwanegol neu fethiant arall hwn i'r Swyddog Monitro gyda golwg ar gyflwyno haerid pellach i Swyddfa'r Ombwdsmon Cyhoeddus yng Nghymru.
- (c) Yna dylai'r Cadeirydd nodi unrhyw argymhellion y mae'r Pwyllgor Safonau yn bwriadu eu gwneud i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad ymhlith aelodau a mofyn sylwadau'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol cyn i'r Pwyllgor Safonau rhoddi trefn derfynol ar unrhyw argymhellion.
- (ch) I gloi, dylai'r Cadeirydd ofyn i'r Aelod a ydyw ef/hi yn dymuno i'r Awdurdod beidio â chyhoeddi datganiad o'i ganfyddiad mewn papur newydd lleol.

12 Camau gweithredu yn dilyn methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu dilyn y Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

- (a) Bydd y Cadeirydd yn crynhoi canfyddiadau'r Pwyllgor Safonau;
- (b) Fe all y Cadeirydd wedyn nodi'r math o gosb y mae'n ei ystyried all fod yn briodol gan ofyn i'r Aelod neu ei gynrychiolydd cyfreithiol wneud

sylwadau ar y gosb.⁴

- (c) Fe all y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio wneud sylwadau ynglŷn â chosb.
- (ch) Bydd y Cadeirydd wedyn yn sicrhau bod pob Aelod o'r Pwyllgor Safonau yn fodlon bod ganddo ef/hi ddigon o wybodaeth i'w alluogi ef/hi i wneud penderfyniad ystyrlon ynghylch a ddylid pennu cosb ac (os yn briodol) beth fydd ffurf y gosb.
- (d) Fe all unrhyw aelod o'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu i'r aelod fel bo'r angen i'w alluogi ef/hi i wneud penderfyniad ystyrlon.
- (dd) Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried yn breifat a ddylid pennu cosb (lle bwriedir pennu cosb) a pha gosb i'w rhoi a pha bryd y dylai'r gosb honno ddod i rym, ac unrhyw sylwadau y bydd y Pwyllgor Safonau'n eu rhoi i'r awdurdod.
- (e) Ar ddiwedd ei ystyriaethau, bydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd i brif ystafell y gwrandawriad a bydd y Cadeirydd yn datgan penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau gan ddweud a ddylid pennu cosb a (lle bwriedir cosb) beth yw natur y gosb, a pha bryd y dylai ddod i rym, ynghyd â'r prif resymau dros wneud y penderfyniadau hynny, ac unrhyw argymhellion y bydd y Pwyllgor Safonau am eu gwneud i'r awdurdod.

13 **Cau'r gwrandawriad**

- (a) Bydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi ei benderfyniad ar ddiwrnod y gwrandawriad ac yn rhoi i Swyddog Cefnogi'r Pwyllgor ddatganiad ysgrifenedig byr o'u penderfyniad, a bydd y Swyddog Cefnogi'r Pwyllgor yn ei anfon i'r Aelod mor fuan ag sy'n ymarferol ar ôl cau'r gwrandawriad;

⁴

Gall y Pwyllgor Safonau benderfynu ar unrhyw un o'r isod o ran y cosbau y gall fynnu arnynt :

- “(i) dim angen gweithredu o gwbl
- (ii) ceryddu'r Aelod;
- (iii) atal yr Aelod yn rhannol am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf;
- (iv) gwahardd yr Aelod am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf..

Nid yw Atal neu atal yn rhannol ond yn berthnasol i'r Aelod yn ei gapasiti fel aelod o'r awdurdod yr oedd y gwyn yn ymwneud ag o.

Bydd unrhyw gosb a roddwyd yn cychwyn ar ôl 21 diwrnod i'r Pwyllgor Safonau hysbysu'r Aelod o'u penderfyniad yn ysgrifenedig oni bai fod y Pwyllgor Safonau yn rhoi cyfarwyddyd (yn achos unrhyw gosb ac eithrio cerydd) y bydd yn cychwyn ar ddyddiad penodol a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau o fewn chwe mis o ddyddiad y gwrandawriad.

- (b) Bydd y Cadeirydd yn diolch i bawb sydd yn bresennol sydd wedi cyfrannu tuag at drefn y gwrandawriad ac yn cau'r gwrandawriad yn ffurfiol;
- (c) Yn dilyn cau'r gwrandawriad, bydd y Swyddog Cymorth Pwyllgorau yn cytuno ar rybudd ysgrifenedig ffurfiol o benderfyniad y Pwyllgor Safonau a bydd y Swyddog Monitro'n trefnu i'r rhybudd hwnnw gael ei ddosbarthu a'i gyhoeddi (neu grynodedig o'r rhybudd hwnnw, lle bo'r angen).

14. Apeliadau

Rhaid i Aelod ofyn am ganiatâd Llywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn apelio yn erbyn penderfyniad y Pwyllgor Safonau trwy ysgrifennu at y Llywydd. Bydd penderfyniad y Llywydd, neu dirprwy sydd wedi ei benodi i neud y penderfyniad gan y Llywydd, yn cael ei wneud heb y partion, oni bai fod y Llywydd neu'r dirprwy o'r farn fod achos arbennig ac y dylai gwrandawriad gael ei drefnu. Dylai'r llythyr restru'r seiliau dros wneud yr apêl, a chynnwys datganiad yn dweud a yw'n fodlon ai peidio i'r apêl gael ei gwrandawro ar ffurf sylwadau ysgrifenedig. Rhaid i'r llythyr gael ei dderbyn gan y Llywydd o fewn 21 diwrnod i ddyddiad y rhybudd ysgrifenedig o'r penderfyniad oddi wrth y Pwyllgor Safonau. Gall y Llywydd neu ei ddirprwy ofyn am fwy o wybodaeth. Rhaid ymateb i unrhyw gais am wybodaeth o fewn 14 diwrnod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN**PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL****Cyffredinol**

1. Pwrpas y Protocol yw hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad, gyda golwg ar feithrin perthnasau gweithio cadarnhaol ymysg Aelodau, a rhwng Aelodau a Swyddogion, i osgoi cwynion annilys i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) ac i ddiogelu enw da'r Cyngor.
2. Ni fydd y Protocol yn berthnasol ond mewn achosion o gamymddwyn gan Aelodau yn erbyn ei gilydd dan baragraffau 4(b) a 6(1)(d) y Côd Ymddygiad. Hynny yw, honiadau o fethu â dangos parch neu fod yn ystyriol o eraill, neu honiadau bod Aelod wedi gwneud cwynion blinderus, maleisus neu ddisylwedd yn erbyn Aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'r Cyngor neu ar ei ran.
3. Mae'r Protocol yn ceisio sicrhau cyfryngu a chymodi cyflym. Nid yw'n gosbol ond fe all fod yn berthnasol i gosbi os gwneir cwyn ffurfiol i'r OGCC mewn achos lle ceir patrwm o ymddygiad o'r fath.
4. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd â disgyblaeth grŵp neu blaid.
5. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd ag unrhyw hawliau statudol neu gcontractyddol all fod gan Swyddogion.
6. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli Awdurdod yr OGCC ond, yn hytrach i ddelio â chategori cyfyngedig o achosion, lle gallai paragraffau 4(b) neu 6(1)(d) y Côd fod wedi eu torri, ond lle na fyddai casgliad o'r fath mae'n debyg yn golygu y byddai camau disgyblu'n cael eu cymryd. Ni fyddai achosion o'r fath, yn unigol o leiaf, yn bodloni prawf trothwy'r OGCC ar gyfer ymchwilio iddynt.

Gweithdrefn

7. Rhaid i Aelod neu Swyddog sy'n dymuno defnyddio'r Protocol roi eu cwyn yn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro, gan egluro pryd a lle yr honnwyd bod y côd wedi ei dorri, sut a phaham y torwyd paragraff 4(b) ac / neu 6(1)(d) ynghyd â manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.
8. Rhaid anfon unrhyw gwyn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro cyn pen 7 niwrnod gwaith o ddyddiad y digwyddiad sy'n destun y gwyn, neu 7 niwrnod gwaith o'r dyddiad pan ddaeth yr achwynydd i wybod am y digwyddiad.
9. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn anfon copi o'r gwyn, ac unrhyw dystiolaeth gefnogol, i'r Aelod sy'n destun y gwyn. Bydd gan yr Aelod 7 niwrnod gwaith o'i dderbyn, ar gyfer anfon ateb ysgrifenedig i'r

Swyddog Monitro yn egluro eu hymateb ac yn rhoi manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.

10. Yn dilyn derbyn ateb gan yr Aelod y gwneir y gŵyn amdano/amdani, neu pan fo'r amser ar gyfer derbyn ateb wedi mynd heibio, bydd y Swyddog Monitro yn:
 - rhoi copi o'r ymateb llawn i'r achwynydd;
 - yn trefnu cyfarfod o Banel anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau i ystyried y gŵyn ar y dyddiad cyntaf hwylus sydd ar gael i bawb sydd yn ymwneud â'r mater.
11. Bydd cyfarfod o Banel y Pwyllgor Safonau yn cael ei gynnal yn breifat a bydd unrhyw waith papur y bydd yn ei dderbyn, neu y bydd yn ei gynhyrchu, yn parhau i fod yn gyfrinachol i'r Panel, ei ymgynghorwyr, ac i'r partïon. Mae hyn, fodd bynnag, yn amodol ar unrhyw ddyletswydd gyfreithiol i ddatgelu e.e. i'r OGCC pe bai materion yn dwysau/datblygu ymhellach.
12. Bydd unrhyw Banel anffurfiol o'r Bwyllgor Safonau yn cynnwys dau Aelod o'r Pwyllgor, yn eu tro, ond ni fydd yn cynnwys Aelod Cyngor Cymuned.
13. Gofynnir i'r partïon fynychu'r Panel a byddant yn gyfrifol am ddod gyda hwy unrhyw dystion y maent yn bwriadu dibynnu arnynt.
14. Os na fydd unrhyw barti neu dyst yn bresennol, mater i'r Panel fydd penderfynu a fyddant yn symud ymlaen â'r mater, neu'n aildrefnu.
15. Pe bai'r achwynydd, neu'r Aelod y gwneir cwyn amdano/amdani yn Aelod o grŵp gwleidyddol, yna fe all wahodd eu Harweinydd Grŵp i fynychu'r Panel. Nid oes rhaid i unrhyw Arweinydd Grŵp perthnasol fynychu, ond anogir hwy i wneud hynny.
16. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn mynychu i gynghori'r Panel.
17. Bydd gweithdrefn unrhyw Banel yn un anffurfiol. Bydd y Panel yn gwneud pob ymdrech i fod yn deg a diduedd gyda'r ddau barti. Ni fydd unrhyw reolau tystiolaeth fel y cyfryw, ond ni fydd unrhyw dystion fydd yn cael eu galw ond yn mynychu i rannu eu gwybodaeth gyda'r Panel; ni fyddant yn 'eistedd i mewn' yn ystod y cyfarfod.
18. Ar ôl clywed gan y partïon, ac unrhyw dystion, ynghyd â'r Arweinyddion Grŵp (pe bai Arweinyddion Grŵp yn bresennol, a phe baent yn dymuno siarad gerbron y Panel,) bydd y Panel wedyn yn ymneilltuo i sesiwn breifat, ac yn dychwelyd i fynegi eu safbwynt a rhoi gerbron unrhyw argymhellion all fod ganddo ar gyfer datrys y sefyllfa. Nid oes gan y Panel unrhyw bwerau disgyblaethol ond fe all wneud argymhellion i'r Arweinyddion Grwpiau yn unigol, mewn perthynas ag Aelodau o'u grŵp ac, i'r Arweinyddion Grŵp gyda'i gilydd mewn perthynas ag unrhyw Aelod digyswllt.

19. Ni fydd unrhyw hawl i apelio dan y broses hon.
20. Bydd y partïon yn derbyn cadarnhad ysgrifenedig o gasgliadau'r Panel ac adroddir ar ganlyniad pob Panel, ond heb gynnwys enwau, i bob cyfarfod chwarterol o'r Pwyllgor Safonau.
21. Bydd canlyniad unrhyw Banel yn cael ei drafod hefyd fel eitem sefydlog yng nghyfarfodydd yr Arweinyddion Grŵp.